

jelentés, hírek. eny. — Majd. k. 20: Cselló- tó grammofón. ngorhangver- angv. Róbert szim- vitz. 19.50: De ves dalokat ad nek. tti: Don Pas- p. 20.50: Hang nrv. seny. ns Samson és i zene. xtett. Wagner Rimszkij—Kor Rachaminov: szófia.

er 3. mofón. 12.30. Rádiózenekar. mos. Amadei, sceni. Gounod. kar. 19: Gra- nyelvoktatás. 20.30: Felol- 17: Zongora-

n. Mr. Allam- hangversenye. hangzó az időjárásjelen- 12.25: Hírek. tájékoztatás. se tanfolyam. novellák: 1. A Párisi Hírel- rek. 3. Az út- Béla előadása. st. Cserakör sz nyelvokta- sta. 7.25: A m- nak ismertetése nek felolvasása. z előadónak. kji: Boris Go- kji: A m. kir. végválog-zred nye. Majd éj- dor és cigány- nye.

sohn dalok. — gonahangv.

Értesítések

December hó 6.—25. számok a hosszabbtani és szörme gal- V. Janky, fő.

ep művészi ké- áron, egy ké- nyitlt Orgona- d 25. szám.

Francia, német, eres. Str. Miner

gyar és román ztviselet. Fran- észetes ajánla- dóhivatalba.

שר"ב דגיל אומן ובעק זמחל מורח סיגע ארטה רעפערט קינדער און קליין זאמרט. ארעסטע: אב

em! Rendkívül kiszolgálás. Alkiszítványaim. Calea Regela

XIII. EVF. * SZAM 264 (111) — KOLozsvAR, 1930 december 3 Szerda 5691 ÉV - 17

Ara 5 lej

beiratkoztatók és kiadók: útrada Baron L. Pop (v. Brassai uca) 10. szám. Telefon: 6 77. ELŐFIZETESI ÁRAK: Egy évre 1150 Laj, Félévre 600 -, Negyedévre 330 -, Egy hónapra 110 -. KÜLFÖLDI ELŐFIZETESI ÁRAK: Egy hóra 1 dollár (vagy annak megfelelő pénsum). Egy évre 10 dollár. Hirdetések tarifa aszerint változik fel.

KELELET

ESZDŐPOLITIKAIKALAP

Fasiszta-boisevista ölelkezés

Aki napjainkról egykoron történelmet fog írni, semmiesetre sem fog a tuzas bünébe esni, ha korunkat a brüsszki ellentmondás korának fogja aposztrofálni. S valóban, napjaink történelme bőseges példákkal szolgál arra, hogy a politikai ellentétek, a legellentétebb világnézetek milyen játszi könnyedséggel tudnak közös nevezőre jutni ugynevezett „magasabb érdekek” kedvéért. A számos, egyetlen cikk keretében fel nem sorolható ellentmondások egyik legkirívóbb jelensége az a szinte baráti ölelkezésbe fulladó tárgyalás, amely Grandi olasz külügyi államtitkár és Litvinov orosz külügyi népbiztos között zajlott le a napokban Milánó városában. Érdekes ölelkezés volt ez, annyi bizonyos. Ezek az urak tudniillik, ha mint magánszemélyek teszik be a lábukat Olaszország, vagy Oroszország földjére, nyomban az olasz milícia, vagy az orosz eseka kezére kerül. Így azonban nagyon örültek egymásnak és kölcsönösen megállapították egymásról, hogy ők a két ország közötti harmónia és barátság megőrzéséért.

Az egyszerű emberek tudatában a fasiszmus mindeztideig úgy szerepelt, mint a boisevizmus legkiegyenlítettettelebb ellentéte. A boisevisták szemében viszont a fasiszmusmal való kacérokodás, vagy pláne az iránta való szimpátia: egyenesen főbenjáró büncselekmény. Olaszországban nemhogy a kommunistákat üldözik halálra, hanem még a szociáldemokratákat is börtönnel, száműzettel büntetik, amennyiben nyíltan megnyilatkoznak nekik. Az egyszerű ember tehát egészen természetesen felveti a kérdést, hogy mindezek ellenére hogyan lehetséges az, hogy Olaszország és Oroszország között egyszerre olyan meleg lett a baráti viszony?

Ha a lélektani szempontokat véve figyelembe, próbálunk választ adni erre a kérdésre, úgy hamarosan kiderül, hogy a boisevizmus és a fasiszmus között nincsenek, legalább is a metodust tekintve, áthidalhatatlan eltérések. Mind a két politikai forma megegyezik abban, hogy megveti, sőt üldözi a demokráciát. A fasiszmus és boisevizmus egyként az erőszakot vallják az egyedüli és legcélravezetőbb módszernek az emberek kormányzásában és egy új társadalmi forma kialakítására. Mindkettő Machiavellire eskszik, akinek hírhedt politikai hagyománya: „a cél szentesíti az eszközöket” — úgy a boisevistáknál, mint a fasisztáknál, testet öltött.

Lélektani alapon tehát — ha más-más célok és érdekek szolgálatában is állanak a fasiszmus és a boisevizmus, — mégis számos érintkezési pont van közöttük. S a lélektani szempontok a nagy történelmi alakulások okainak kutatásánál és elbírálásánál ma már nem mellőzhetők el. Természetes, hogy ezenkívül főleg tárgyi okok azok, amelyek az olasz-orosz barátkozást és egy olasz-orosz-német ellenantant kialakítását lehetővé teszik. De ettől eltekintve: úgy Olaszország, mint Oroszország a legveszedelmesebb ellenfeleiket látják a nyugati demokráciák kebelében kialakult imperiaлизмban és fináncapitalizmusban, melyek nagybatalmi törekvéseiknek és gazdasági konszolidációiknak állandóan ellenszegülnek. E tekintetben csak természetes, hogy maguk mellett találják mindazokat az államokat, amelyekre a nyugati demokráciák imperia-listái olyan békéket kényszerítettek, amelyek nemesak politikai létükben, hanem gazdasági fejlődésükben is akadályozzák őket. Ezek között az elégedetlen államok között első helyen Németország áll, utána pedig Magyarország, Bulgá-

ria következnek. Politikai rendszereik tekintetében Németország és Olaszország, illetve Oroszország között szintén éles ellentétek állanak fenn, de az az elégtelenség, amely a nyugati imperiaлизм ellen kölcsönösen nyilvánul meg bennük, mégis lehetővé teszi, hogy

egy fronton tömörüljenek a jelenlegi status quo ellen. Minden ellentét és minden kirívó ellentmondás dacára ez magyarázza meg, hogy a világ közvéleménye miért nem tekint abszurdnak egy olasz-orosz-német-magyar blokk, illetőleg antant kialakulását. Valóban, ezek-

re az ellentmondásokra teljes mértékben ráalkalmazható az a közmondás, mely szerint: „Credo quia absurdum”, — hiszem, miután lehetetlen. Ezt az új antantot is csak a hitelenség és az abszurditás teszi hihetővé. De ez azután tökéletesen.

Argetoianu újra megszólalt

„Az én kalandor-politikám abban áll, hogy ténylegesen tisztelni akarom az alkotmányt és alkalmazni a törvényeket”

Argetoianu új nyilatkozatában hitvallást tesz az alkotmányosság mellett — „Az én gazdasági programom csak akkor valósítható meg, ha a törvény és az adott szó szent lesz ebben az országban”

32 milliárd 300 millió lesz a jövő évi költségvetés egyenlege

Bucuresti—Bukarest, december 2. (Az Új Kelet tudósítójától.) A miniszterelnökség hétfőn este kiadott kommunikéje bizonyos mértékig megnyugtatólag hatott kormánykörökben. Az Argetoianu-nyilatkozat nyomán felkavart izgalom már javarészből elült, elsősorban annak következtében, hogy Argetoianu magyarázta az Univerzumnak adott intervjúját és kijelentette, egy pillanatig sem gondolt arra, hogy a diktatúrát bevezesse. A kormány sorsán ez természetesen nem sokat változtat és a választási törvényjavaslat betervezése is megerősíti azt a feltevést, hogy a jövő év elején megtörténik a kormány és rezsimváltozás.

minden időben és minden körülmények között való tényleges respektálását kívánom. Az én ugynevezett kalandor-politikám lényege az, hogy a törvény legyen törvény, az adott szó, adott szó s hogy kötelezettségeinket szentségként respektáljuk. A politikai pártok balsikerének magyarázata az, hogy mindezt nem tették s ennek tulajdonítható, hogy az ország ma odajutott, ahol most áll. És még valamit: azon leszek, hogy az ország rendjét és nyugalmát nem frázisokkal, hanem tettekkel védjem meg, akár jobb, akár baloldalról jövő kilengésektől.

sága elhatározta, hogy január elsejével meg fog szüntetni tizenöt professzionális leányiskolát és tizennyole kereskedelmi és husz ipariskolát, négy másodfokú professzionális iskolát, négy elemi iskolát és négy tanítóképezdét. Ezenkívül szó van arról, hogy husz liceumot részben megszüntetnek, részben pedig gimnáziummá alakítják át őket. A belügyminisztérium költségvetési bizottsága ma újabb ülést tartott, amelyen Caldere államtitkár álláspontja győzött Calinescu alminiszter javaslatával szemben. Elhatározták, hogy a rendőrkvesztori és a titkári állásokat továbbra is meghagyják, ezzel szemben el fognak bocsátani a rendőrség kötelékéből mintegy ezer hivatalnokot.

Az Adeverul ma délutáni száma Argetoianunak egy nyilatkozatát közli, amelyet az érdeklődés középpontjában álló politikus, dr. Blumenfeld Scrutatornak, a lap belpolitikai szerkesztőjének adott. Arra a kérdésre, hogy mit szándékszik hatalomra kerülése esetén a jelenlegi gazdasági válsággal szemben tenni, — Argetoianu a következőket válaszolta:

Egy milliárd háromszázmillióval lesz nagyobb a költségvetés

Bucuresti—Bukarest, december 2. Lapjelentések szerint az 1931 évi költségvetés 32 milliárd 300 millió lejes egyenleg fog zárulni. Az egyes minisztériumoknak a legnagyobb erőfeszítések ellenére sem sikerült a költségvetés végösszegét 31 milliárdra leszorítani. Így is szükség volt újabb megtakarításokra, amelyek különösen a közoktatásügyi tárcánál valósággal megdöbbentők. A Lupta jelentése szerint a közoktatásügyi minisztérium költségvetési bizott-

Sürgősen letárgyalják a választójogi reformot

Bucuresti—Bukarest, december 2. A kormánypárt parlamenteri jeji csütörtök este értekezletre ülnek össze, amelyen meg fogják vitatni a választójogi reformjáról szóló, Mirto által kidolgozott törvénytervezetet. Valószínű, hogy a törvényjavaslatot maga a kormány fogja a parlament elé terjeszteni és azt sürgősen le fogják tárgyalni.

„Csakis az alkotmányosság szellemében és a törvényeknek minden körülmények között való szemelött tartásával fogom ezt tenni. Számítok programom alkalmazásánál a külföldi tőke nagymértékben való közreműködésére és tisztában vagyok azzal, hogy erre nem számíthatok csak abban az esetben, ha a jelenlegi alkotmányos és törvényes rendet az országban mindenki respektálni fogja.

Az ukrán kisebbség sérelmei a kamara előtt

Bucuresti—Bukarest, december 2. A kamara ma délutáni ülésén napirend előtt Dutchak ukrán képviselő szólalt fel és a bukovinai agrárviszállások ellen tiltakozott. Ezután áttért a napirendre, amelyen a választófelirati vita szerepelt. Popescu Gruiu többségi képviselő a liberálisok magatartását kritizálta, akik a közigazgatási reform alkalmával azért vonultak ki a parlamentből, mert a törvény által vesztélyeztetve látták a közigazgatási pozíciókban elhelyezett pártíveik helyzetét.

fojtsa. Igazságos és méltányos politikát kér az ukránokkal szemben.

Nikitovici többségi a mezőgazdaság válságával foglalkozik beszédében, majd dieséri a kormányt, amely szerinte emberföltötti munkát végzett és mindent megtett, ami tőle telhető volt.

Dutchak helyzetét azután, Sajnálattal állapítja meg, hogy a trónbeszéd egy szóval sem tett említést a kisebbségi törvényről, majd áttér a bukovinai ukránok siralmas helyzetének vázolására. Az ukrán kisebbséget a legelemibb kisebbségi jogoktól is megfosztja az állam, amely egyetlen ukrán nyelvű iskolát sem tart fenn s minden erejével azon van, hogy az ukránok kulturális megnyilatkozásait el-

A szenátusban Apostol Popa szólal fel napirend előtt és tiltakozik az ellen, hogy a vasárnapi kereskedőkongresszus alkalmával a rendőrség közegei hallatlan brutalitással léptek fel a kereskedőkkel szemben. Szigorú szankciókat kér a bünösökkel szemben.

Armand Calinescu belügyi alminiszter válaszol a felszólalásra és kijelenti, hogy az összetűzésben nem a rendőrség, hanem a kereskedők voltak a bünösök.

Áttérnek a napirendre, amelynek során Pizani szenátor a kormány iskolapolitikáját kritizálja.

Argetoianu „kalandorpolitikájának” lényege

— Ha a programom mégis különbözik a politikai pártok programjától, úgy ez éppen abban áll, hogy én az alkotmány és a törvények mindenki által

Hova jutott az Uniunea 1909-től—1930-ig

Dr. Stern Adolf, a romániai zsidó politika doyenje elmondja az Uj Keletnek, hogy miért mondott le az UER diszelnökségéről holott ő volt a megalapítója

„Jó uton halad a romániai zsidóság”

Bucuresti—Bukarest, december 2. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Abból az alkalomból, hogy az „Uniunea Evreilor Români” diszelnökségéről lemondott, felkerestük Str. Sapientei 4. sz. alatti lakásán dr. Stern Adolfot, a romániai cionista mozgalom ősz doyenjét. Meleg szívélyességgel fogadott, mint régi ismerőst, bár még nem volt alkalom, hogy vele beszélhessek.

A lemondás előzményei

Kérdésekre mosolyogva válaszolja: — Hogy miért mondottam le az UER diszelnökségéről? Nem lesz nehéz megmagyaráznom: Ezelőtt 4 esztendővel az ön kollégája, dr. Marton Ernő nálam járt és felkért, hogy álljak az élére az egységes politikai zsidó pártnak, amely remélhetőleg rövidesen létre jön. Önnek egyedül van meg a presztízse és politikai multja, amely lehetővé tenné, hogy köréje csoportosuljanak a most még egy másfél utolsó utakon járó zsidó pártok — mondotta dr. Marton. — En azonban kénytelen voltam arra hivatkozni, hogy egészségi állapotom, előrehaladott korom megakadályoznak abban, hogy oly tisztséget vállaltak, amelyet fiatalos lendület és lelkesedés kell, hogy áthasson.

— A napokban multam 82 esztendő — folytatja dr. Stern. — A természet törvényei engem sem kímélnek. Mindannyian halandók vagyunk és érzem, nemskára itt kell hagyjalak benneteket. Szeretném ha azonban addig megvalósulva látnám régi álmomat és síromnál az egész ország zsidóságát magába ölelő és hatalmat jelentő, egységes politikai zsidópárt nevében mondának búcsuztatót.

— Ezen régi álmom megvalósulását az Uniunea Evreilor Români akadályozta meg a mai napig. Eppen az a zsidó szervezet, amelynek én vagyok a szülőatyja és amelynek még nemrég diszelnöke voltam.

Dr. Stern dolgozószobája

Az ősz zsidó vezér feláll s kér, hogy kövessem. Tágas hallon megvünk keresztül, faragásokkal díszített lépcsőkön fel az első emeletre. Hatalmas olajfestmény köti le figyelmem. Felismerem dr. Stern vonásait.

— Így néztem ki — mondja remegő hangon dr. Stern — akkor, amidőn életem legnagyobb művét, a romániai zsidók emancipációját kiharcoltam.

Egyszerű dolgozószobába léptünk. Mélyen hatalmas íróasztalon költői rendeltetésben hevernek kéziratok, kivágtott újságkivágások, levelek, könyvek... Az íróasztal mellett görnyedő könyvespolcon sorakoznak egymás mellett dr. Stern művei, díszes kötésben Shakespeare-fordítások, Hamlet, Julius Caesar, Macbeth, a Velencei Kalmár, Coriolanus. A díszes kötésű könyvek mellett vastos füzetekbe kötött kéziratok, amelyek kézírásával: Lear király, Romeo és Julia, a Vihar, Othello, III. Richard, Szentiványi álmom. Kérdően nézek dr. Sternre, mire lemondóan int a kezével:

— Botez, a jasi antiszemita egyetemi tanár akadályozta meg a kéziratok kiadását. Sajtókampányt indított ellenem abból kiindulva, hogy a román kultúrának szégyene volna, ha Shakespeare ősz műveit egy zsidó fordítaná le román nyelvre.

Ezután dr. Carp Péterrel, Luzattival, Marghilomannal és több román, valamint nyugati politikussal az emancipációval kapcsolatban folytatott levelezését mutatja meg. És közben elmondja az UER alapításának érdekes történetét

Az emancipáció előtti Romániában

— Mint mondottam — kezdte dr. Stern Adolf — közöttem és az UER között minden kapcsolat megszűnt, pedig valamikor nagyon is közel állottam hozzá. A XX. század első éveiben kétszáz törvény és rendelet gondoskodott arról, hogy a zsidók Romániában idegeneknek érezzék magukat. A benszülött zsidó polgárok, a vidéki potentátok és a bojár urak kénye-kedvének voltak odadobva. A ghetto szomorú és megalázó éveit éltek; polgári jogokat nem élvezhették.

annál inkább tartoztunk eleget tenni a polgári kötelezettségeknek. A bíróságok előtt alá voltunk vetve a megalázó és barbár rituális eskünek. A vérvádmesék napirenden voltak.

— Ez volt a helyzet, de úgy látszik, mégsem volt annyira súlyos, hogy a zsidóságot öntudatra ébressze. Szervezetlenül és fejetlenül volt sorsára hagyatva a zsidóság. Akkor támadt az eszmém, hogy meg kell szervezni azt a zsidó testületet, amely sikra szállhasson bármely fórum előtt népünk emberi jogaiért.

A benszülött zsidók képviselőtestülete

— 1909 december 27-én sikerült lakásomon összehozni az ország legkimagaslóbb zsidó egyéniségeit és felejtetetlen lelkesedés közepette szavaztuk meg a következő határozati javaslatot:

„A benszülött zsidók (evreii pământeni) közgyűlése kimondja, hogy megalapítja a benszülött zsidók képviselőtestületét (Reprezentanta Evreilor Pământeni), amely a zsidóság állampolgári jogaiért lesz hivatva harcolni és különösen azon igazságtalanság ellen, hogy a zsidóságot Romániában másodrangú polgárnak tekintik, akikre az ország törvényei csak akkor vonatkoznak, ha rájuk sujtathatnak.”

— A szervezet elnöke én lettem, vezetőségi tagjai pedig: I. B. Brociner, I. Halfon, M. Gaster, I. Sterian, dr. Erdreich, I. Hussar és Jakob Katz. Valamivel később, amikor a zsidóság helyzete megváltozott és a velünk szemben mindig elnyomó politikát folytató brahmanisták helyébe, barátaink, Carpék és Marghilománék kerültek, — akik az Uniuneaval karöltve készítettek el az emancipációt biztosító törvényeket és rendeleteket, javaslatomra szervezetünk felvette az „Uniunea Evreilor Români” nevet.

A háboru utáni évek új utjai

— És jött a háboru. És 1924-ben megszavazták az alkotmányt, amely az ország minden polgárát egyenrangúnak nyilvánította. Teljes lett az emancipáció, sőt én, mint képviselő kerültem be a parlamentbe. Felvetődött tehát a kérdés, hogy szervezetünknek, amely az állampolgári jogokért való küzdelem örökében alakult, meg van-e továbbra is a létjogosultsága, miután polgári jogokat az alkotmány teljes mértékben biztosította. Ekkor javasoltam, hogy a szervezetet oszlassuk fel és helyébe egy egészen új szelleműt átharcolt, új struktúrájú politikai szervezet alakítsunk, amely magábaölelve a csatló területek zsidóságát is, komoly és súlyos politikai faktorként vegyen részt az ország politikai életében. Tache Ionescu-ra hivatkoztam, aki számtalanszor szögezte le azt a meggyőződését, hogy a zsidóság csak mint kisebbségi egység képezhet komoly erőt. A nagy román államférfi ezen véleményének Párizsban a nemzetközi fórumok előtt is kifejezést adott. Elsősorban ennek tulajdonítható az a

tény is, hogy a háboru utáni években bennünket zsidókat kimondottan mint kisebbségeket kezelték. Eppen így Daszovic jasi egyetemi tanár is valóságos elvi kérdést csinált abból, hogy a zsidóság egysége elsőrangú érdeke vagy az államnak, mint a zsidóságnak is.

— De rövidesen akadtak „izraeliták”, akik tiltakoztak a mi akcióink ellen és mint árulókat bélyegeztek meg elvtársaimmal együtt. Azt, amit kifelé elértünk, fel kellett apróznunk ebben a belső harcban.

Fildermann a porondra lép

— Mig Párizsban jártam, itthon minden felfordult. Az Uniunea élére Fildermann került. Hogy ki volt, honnan jött, milyen érdemei voltak, nem tudtam. Kétségbeesve láttam, hogy mindaz, amiért egy életen keresztül küzdöttem, összedől.

Dr. Stern néhány másodpercig magabamélyed. Azután tovább beszél:

— Visszavonultam. Nem tartottam magamhoz méltónak, hogy odaálljak velük marakodni. És reméltem még, hogy mégis valamilyen módon rátalálnak a helyes utra.

— És ez a klikk nem ismert csak egy utat:

— Mindent magához kaparintani. Erdélyt, Banátot, Bukovinát, Besarabiát. Nem látták be, hogy az O-királyságnak 250.000 zsidó lakosa a csatló területek zsidóságával 1 millióra emelkedett. Nem látták be, hogy a csatló területek zsidósága egy kulturában, mint politikai érdekszférában jóval túlszárnyalja a régi zsidóságot, amely szinte félszázaddal később emancipálódott. A helyzet úgy kiéleződött, hogy katasztrófától tartottam. A katasztrófa valóban bekövetkezett: Az UER, az amelynek a szülőatyja én voltam, beolvadt a liberális pártba, a liberálisokkal, akiknek kezét a mi testvéreink vére lepi be, azokkal léptek szövetségre. A romániai zsidóság szegényfoltja marad az örökké.

— 1926-ban, amikor az UER alapszabályainak módosítását terveztek, még egy reménységemben reménykedtem. Több oldalról hívtak és én elmentem, reméltem, hogy keresztülvihetem a lehetetlent és ezáltal mégis létrehozom az egységet. De nem juthattam el odáig.

— A közgyűlés leirhatatlan lelkesedése kísérte azt a javaslatomat, hogy a statutum első szakaszába vezessük be, hogy nemzeti kisebbség vagyunk. Kijelentettem, hogy egyedül ennek az elvnek a leszögezése lehet számunkra az az erő, amelynek falain belül eredményesen vehetünk fel bármilyen politikai harcot. Az, aki ezt az erőtől elhagyja, az áruló. Megválasztottak az UER diszelnökévé.

— És mi történt? — mindannyian emléksznék: — annak ellenére, hogy a kongresszus javaslatomat lelkesedéssel elfogadta, a statutumokból kimaradt az, hogy nemzeti kisebbség vagyunk. Ezt a gyalázatos gyávaságot és kétkulacsosságot, amikor felelősségre vontam őket érte, taktikának nevezték. Pedig közönséges árulás volt.

Egy izléstelen sértés

— Az elmúlt napokban az UER hivatalos közleményben a szervezet egyik vezető tagja engem, a szervezetnek a diszelnökét a legizléstelenebb módon sértett meg. Többek között azt írta a cikkben, hogy kiüregedett ember vagyok, aki már nem tudja, hogy mit tesz.

— Nem fájt ez a sértés, mert hiszen méltatlan ellenfélről jött. Természetesen azonnal lemondottam a szervezet diszelnökségéről és most már feladtam minden reményt arra, hogy ezeket az embereket megnyerjem a mi nagy közös célunknak. A nyáron megalakult országos zsidó tanács jó uton halad. Most meg kell kezdeni a propagandát. Erdély zsidóságának vezetői kipróbált komoly emberek. Besarabiában ősz rabbija, Zierelsohn igazán a legnagyobb szerűb kvalitású ember, Bukovina sem szenved hiányt vezetőegyeniségekben, ami pedig az okiráltságot illeti, itt egy fiatal garnitúra tör előre oly lendülettel, hogy utját állni nem lehet.

— Nyugodtan hagylak itt benneteket, bármilyen nehéz idők is élünk. Jó uton halad a romániai zsidóság és az én elsorvadó beteg gyermekem helyébe látom, hogyan szökken magasba az új gyermek. Azokat, akik még ma sem tértek magukhoz és akik még a beteg gyermek bajlódniak, hagyjuk, nemskára ők is elsorvadnak.

Ezekkel a szimbolikus szavakkal fejezi be szavait az ősz zsidó vezér. Hátszegi Ernő

Korcsmai verekedés két halottal

Dicskával rohant egymásnak két dicskai parasztlégény

Dés, december 2. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A Désből három kilométerre fekvő Dicskai községben tragikus végű korcsmai verekedés történt, amelynek két áldozata most éli utolsó óráit a dési közkörházban. Déli 12 óra körül nagy paraszttársaság gyűlt egybe a község korezmájába és a parasztlégények előbb békésen beszélgettek az elmúlt hét eseményeiről. A társaság egyik tagja, Tárcaza Emil volt, aki borozgatás mellett a szót vitte a társaságban. Négy óra tájban belépett a korezmába Tárcaza régi ellensége, Pop Joan és egy népes társasággal a szomszédos asztalhoz ült le.

Amikor azonban mind több és több bor fogyott el, a két ellenség részéről egyre élesebb és élesebb megjegyzések hangzottak el. Pár perc múlva már Tárcaza és Pop Joan fenyegető magatartással álltak szemtől-szemben. Hamarosan előkerültek a kések. Tárcaza bicskója Pop fejébe fúródott, közel a halántékhoz, míg Pop hatalmas vágást ejtett elefele gyomrára. Hatalmas verekedés követte a bicskázást, amelynek során egy Rosz nevű paraszt is megsebesült. A esendőség közlése vetett véget a verekedésnek. A két súlyos sebesültet a dési közkörházba szállították, ahol azonnal műtétet hajtottak rajtuk végre, azonban sebesülésük olyan komplikált, hogy életben maradásukhoz semmi remény nincsen.

A nyomzást a dicskai esendőség folytatja, annak megállapítására, hogy kinek a provokációjára következett be a verekedés.

Már most
szerezze be szükségletét
téli-sport cikkeiben

**Si,
ródli,
korcsolya**

Nagy választék!
Olcsó árak!

Schuster Emilnél Cluj

A bra duló é

Állami ha

Bucuresti-
diákkongressz
vetelte és rá
genek, különö
lescu belügyi
cőja volt.

Délután u
a Principele M
szisták rendelt
jelentése szeri
Boila uccán fe
valamint az u
sen nagy karó
ben. A Lupta
járókelőt vére
dezték a kirán
len esetben se
nagy izgalmat

Bucuresti—B
Uj Kelet tudós
előtt nyílt meg
diákszövetség
Délután tíz óra
Szent Miklós
résztvettek a p
ságok is. A kon
nultak Traian s
nuszit énekeltek,
lejtettek.

Délután félke
kongresszust P
a bukaresti ke
elnöke, majd Br
seanu polgárm
tében Avesalom
verben pedig An
Marin Stefan
tanár, az immo
elleni harcra hi
a külföldi diáko
zottak el üdvöz

Bukare
zeltől

A megnyit
hat órákat ped
kozosokat. Pop
sonek és elmon
diákszövetségne
ja van. Foglalk
helyzetével, a
irányítanak. E
amely három k
lapok megértik
mozgalmat, m
meg, végül var
zultálják és gy
a saját özönb
kerestől fogjuk
többől. Viszony
la van, mint ki
a Tiszáig kom
nyeiati az orsz
s a kultúra és
kell harcolnunk
jelent, hogy 19
restben tartják
közi konfederá
végül beszámó
léptéről, amely
lelkesedéssel fo

Narcy, a net
ció kiküldötte
diákkongressz
a konstantiná
mával a banke
legátus felvete

A cionista ir
BÖ

A cionis

Kivona

Az emancipá

A cionizmus e

A

Herzl

Eredme

Az intézm

He

Her

KAPHAT
KÖNYV

A brailai diákkongresszus egyik kiránduló csoportja Galacon zsidóverést és kirakatrombolást rendezett

Állami hajón szállították a kirándulókat Brailából Galacba — A numerusz klauzusz bevezetését sürgették a kongresszuson

Bucuresti—Bukarest, december 2. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A brailai diákkongresszus harmadik napján Cotiga a numerusz klauzusz bevezetését követelte és rámutatott arra, hogy a romániai egyetemeket ismét ellepték az idegenek, különösen a zsidók. Egyes felszólalók Bezát dicsérték, akinek az Anghelescu belügyi alminiszter ellen elkövetelt merénylete a nemzeti öntudat reakciója volt.

Délután néhány száz kongresszista hajókirándulást tett a Dunán Galacra, a Principele Mircea nevű hajón, amelyet a hatóságok bocsítottak a kongresszisták rendelkezésére. Galacra érkezve a diákok — az Adevărul és a Lupta jelentése szerint — hatalmas antiszemita demonstrációt rendeztek. Az Alex Boila uccán felvonulva bevették a Banca Moldovei cég feliratait és ablakait, valamint az uccában lévő összes zsidó kereskedések kirakatablakait. Különösen nagy károkat okoztak Grossmann, Heilper és Brociner kereskedők üzleteiben. A Lupta jelenti, hogy a kiránduló kongresszisták Galac uccán több zsidó járókelőt véresre vertek. A cionista otthon előtt ugyancsak nagy tüntetést rendeztek a kiránduló diákok, akik itt is több zsidót inzultáltak. A rendőrség egyetlen esetben sem lépett közbe. A város lakossága körében a demonstrációk nagy izgalmat váltottak ki.

Bucuresti—Bukarest, december 2. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Vasárnap délután nyílt meg Brailában a keresztény diákszövetség negyedik kongresszusa. Délelőtt tíz órakor Te Deum volt a Szent Miklós katedrálisban, amelyen résztvettek a polgári és katonai hatóságok is. A kongresszisták ezután elvonultak Traian szobra előtt, a diákhimnusz énekelték, majd nemzeti táncokat lejátszottak.

Délután félkötőkor nyitotta meg a kongresszust Popescu botanai mérnök, a bukaresti keresztény diákszervezet elnöke, majd Braila város nevében Oresanu polgármester, a megye képviselőjében Avesalom prefektus, a klérus nevében pedig Anghelescu lelkész üdvözli. Marin Stefanescu bukaresti egyetemi tanár, az immoralitás és az idegenek elleni harca felváltva a diákokat, majd a külföldi diákok képviselőit üdvözölték.

Bukarestben lesz jövőre a nemzetközi diákkongresszus

A megnyitó után bankett volt, este hat órakor pedig megkezdtek a tanácskozásokat. Popescu elnök szólalt fel először és elmondta, hogy a keresztény diákszövetségnek kétezerköttszázöt tagja van. Foglalkozik az ország pénzügyi helyzetével, amelyet idegen bankok irányítanak. Ezután a sajtóról beszél, amely három kategóriára oszlik. Egyes lapok megértik és támogatják a diákmozgalmat, mások kevéssé értik csak meg, végül vannak lapok, amelyek inzultálják és gyalázzák a diákokat. Ezt a sajtót azonban egy szép napon győre kerestől fogjuk kirántani az ország testéből. Viszonylag kevesebb román iskolában van, mint kisebbségi. A Dnyesztortól a Tiszáig kommunista veszedelem fenyegeti az országot. Résen kell lennünk a kultúra és a nacionalizmus útján kell harcolnunk eme rákfene ellen. Bejelenti, hogy 1931 augusztusában Bukarestben tartják meg a diákok nemzetközi konföderációjának kongresszusát, végül beszámol Károly király trónraléptéről, amelyet a kongresszisták nagy lelkesedéssel fogadnak.

Narcy, a nemzetközi diák-konföderáció kiküldötte beszámol a nemzetközi diákkongresszusokról. Elmondja, hogy a konstantinápolyi kongresszus alkalmával a banketten az egyik magyar delegátus felvetette a békeszerződés re-

A cionista irodalom standard műve
BÖHM ADOLF:

A cionista mozgalom

Kivonat a tartalomából:

Az emancipáció és következményei
A cionizmus és a modern zsidóság
A cionizmus előfutárai a 20. században
Achad Haam
Herzl Tivadar fellépése
Eredmények és csalódások
Az intézmények megteremtése
Herzl öröksége
Herzl egyénisége
stb., stb.

Ára: 120 lej

KAPHATO AZ UJ KELET
KÖNYVOSZTÁLYÁBAN

Dumitrescu-Arges kritizálja a diákszövetség működését. Kijelenti, hogy semmilyen irányban nem folyt komoly munka. Fontos pontja a kongresszusnak megállapítani, hogyan irányítsák a jövő nacionalista áramlatot. Különböző felszólalások után este fél tízkor bezárták az első ülést, majd hétfőn délelőtt tíz órakor az antiszemita himnusz hangjai mellett kezdődtek meg ismét a tanácskozások. Oancea válaszol Jacobescu bukaresti diákvezetőnek, a kongresszus megrendezőjének hiányosságával kapcsolatos felszólalására.

A tighinai zsidó telepítés legendája

Stelescu elmondja, hogy a diákokat szállító vagonokban tartott ellenőrzés alkalmával megállapították, hogy többet utaztak, mint ahányan igazolványt állítottak ki. Pieu a macedóniai románok kétségbeesett helyzetéről beszélt, majd kijelenti, hogy az idegen elem

viziójának kérdését. A konstantinápolyi konfliktus, valamint a zavaros helyzet volt az oka annak, hogy a román diákok nem vettek részt a budapesti diákkongresszuson.

A zsilvölgyében újabb zavargásoktól tartanak, mert a bányavállalatok hatezer munkást készülnék elbocsátani

Petrozsény, december 2. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A Zsilvölgyében rendkívül feszült lett ismét a hangulat. A munkásság körében általános az elkeseredés, mert a bányavállalatok újabb hatezer munkást készülnék állí-

tólag elbocsátani. A bányavállalatok arra hivatkoznak, hogy a CFR nem hajlandó tölteni a szokásos szénmenyisíget átvenni és így kénytelenek üzemüket redukálni.

A munkásság körében leirhatalan az

Csodacsomag Mikulásra 222 Lei

1 I-a töltőtoll, valódi 14 kar. aranyhegygyel, 1 mappa levélpapír, 1 pepita notesz, 1 I-a fém csavarirón, 6 rezervabetéttel, 1 I-a kék-vörös copir írón, Faber-Cosmos. 1 jó galalith írónvédő, 1 színes galalith, I-a írónhegyző, 1 puha Speck törölgummi.

Vidékre utánvétellel küldi

LEPAGE, Cluj

előzönlötte a csatolt területeket. Urziceni lelkész, egyetemi tanár, Christescu lelkész és mások beszédei után Cătuneanu professzor szólalt fel, akit óriási óvásokban részesítenek. Cătuneanu hangsúlyozta, hogy mindenünnen az elidegenedés szelei fujdogálnak, ezzel szemben a diákoknak magasra kell emelni a nacionalizmus fátylát. Ilieni arról beszélt, hogy a román állam nem tesz meg mindent a csatolt területeken élő románok érdekében. Azt olvastam a Dimineatában, — mondja a szónok — hogy a kormány párizsi zsidókat akar kolonizálni Tighina városában.

Ghitea a dobrudzsai románok nehéz helyzetéről beszélt és kijelenti, hogy Bezza a dobrudzsai macedónok üldöztetését következtében sütötte el revolverét.

Monopolizálni akarja a szesztermelést Popovici pénzügyminiszter?

A pénzügyminiszter az adóeltitkolás és a feketeszesz megakadályozása érdekében állítólag állami kezelésbe akarja venni a szesztermelést

Bucuresti—Bukarest, december 2. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Az új költségvetés összeállításával kapcsolatosan a pénzügyminisztériumban ismét behatóan tanulmányozták az adóeltitkolás elleni intézkedések kérdését. A pénzügyminisztérium ugyanis arra a megállapításra jutott, hogy igen sok iparágban a gyárosok nem elégednek meg azokkal az előnyökkel, amelyeket számukra a protekciós védvámok és szállítási kedvezmények biztosítanak, hanem

ezzenfelül is igyekeznek minden lehető uton kijátszani az államot.

A Curentul szerint elsősorban a szeszgyártás kérdését akarja megrendszabályozni a pénzügyminisztérium. A lap szerint a szeszgyárak 1927 óta nem fizetnek adót az államnak arra való hivatkozással, hogy a szeszadó-illetékek túlságosan magasak és emiatt a kereslet annyira csökkent, hogy a szeszgyártást redukálni kellett. Ezzel szemben — írja a Curentul — a pénzügyminiszté-

rium meggyőződött arról, hogy nem a szeszgyártás csökkent, hanem a szeszadóeltitkolás növekedett. Míután pedig a visszaélések elleni intézkedések hiábavalóknak bizonyultak, Popovici pénzügyminiszter komolyan foglalkozik azazal a tervvel, hogy bevezeti a szeszgyártás állami monopóliumát. A pénzügyminiszter azt reméli, hogy ezáltal sikerülni fog a visszaéléseknek véget vetni. A Curentul híre még nem nyert megerősítést.

A kisebbségi tanácsosok kivonultak, de Egry Gergelyt megválasztották

Oradea—Nagyvárad, december 2. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A nagyváradi városban ma délután izgalmas gyűlés után polgármesterré választották dr. Egry Gergelyt, Nagyváradnak a nagyváradi zsidóellenes tüntetések és templomrablások óta nevezetes volt polgármesterét. A gyűlést délután négyre tüntek ki és már a kitűzött időpont előtt a munkanélküliek nagy tömege lepte el a városháza folyosóját. Egyrészt elfog-

lalta a karzatot, részben pedig a teremőrök ellenállását legyőzve, behatoltak az ülésterembe. Pop Romulus alpolgármester veszélyesen találta a helyzetet és a rendőrség segítségét kérte. A rendőrség részéről Costescu inspektor jelent meg a helyszínen, aki barátságos szavakkal szólította fel a munkásságot, hogy oszlopljan szét és távozzanak a tanácssteremből, ahol csak tanácsstagok és újságírók tartózkodhatnak.

A munkásság már-már fenyegető magatartást tanúsított, amikor megjelent Ullmann Sándor városi tanácsos és kékkességre intve a munkásokat, tudtukra adta, hogy Pop Romulus alpolgármester fogadja a munkanélküliek küldöttségét. Ekkor a munkanélküliek megalkották küldöttségüket. Majd kezdetét vette a közgyűlés, amelynek első szónokai a munkások voltak, akik követelték a munkanélküliség kérdésének azonnali rendezését. Majd Ullmann Sándor, a városi és falusi dolgozók blokkjának tanácsosa határozati javaslatot nyújt be, kérve, hogy a polgármester választást vegyék le a napirendről. Ehhez a kéréshez csatlakoznak a magyarpárti és cionista tanácsosok. A közgyűlés azonban 17 szavazattal a polgármesterválasztás mellett dönt, mire a magyar és cionista tanácsosok kivonulnak az ülésteremből. A közgyűlés ezután Egry Gergely doktort választotta meg Nagyvárad polgármesterévé.

A közgyűlés viharos atmoszférában folyt le. A munkásszónokok beszédei alkalmával a karzatról többen megzavarták a közgyűlést, mire a termet kiürítették. A polgármesterválasztás általános feltűnést keltett Nagyváradon.

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelb. Rt.

Cluj (Kolozsvár), Piața Unirii (volt Mátyás király-tér) 7.

Betéteket előnyös kamattal fogadjuk el és rendszerint felmondás nélkül fizet vissza. Ölcso kölcsönökre nyújt.

Fiókjai De j, Dicioanmartin, Alba-Julia, Targu-Mures, Oradea és Timisoara. (Dés, Dicső szentmárton, Gyulafehérvár, Marosvásárhely, Nagyvárad és Temesvár)

SAJÁT TÖKÉI 143 MILLIÓ LEI

Affiliált intézetek: Tordasanyos Vármegyei Takarékpénztár r.-t. urda (Torda), Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár r.-t. Ajud (Nagyenyed), Udvarhelymegyei Takarékpénztár r.-t. Odorheiu (Székelyudvarhely) és Cristur (Székelykeresztúr, Szászrégenvidki Takarékpénztár és Hitel r.-t. Reghin (Szászrégen), Népbank r.-t. Huedin (B.-hunyad), Szamosújvár Hitelbank R.-t. Gherla (Szamosújvár).

Minden bankügyletet legelőnyösebben végezz. Aranyraktárai a vasut mellett.

Tizen
a lo

A Poale

London, decem
londoni zsidón
ben a Labour
detett abból az
Cion szónokai
chapel mandát
párt jelöltjét a

A po
A Poale Cio
tározati javasla
ben a Fehér K
lalt álláspontj
megállapítja,
súlyos megsért
gének és szelle
a Labour Party
tina-ügyre von
rezolúciójával
holott éppen ez
hivatalosan is
gátását hirdete
között azonban
loman számos
James Hall. W
jelöltje, aki szá
élesen kritizálta

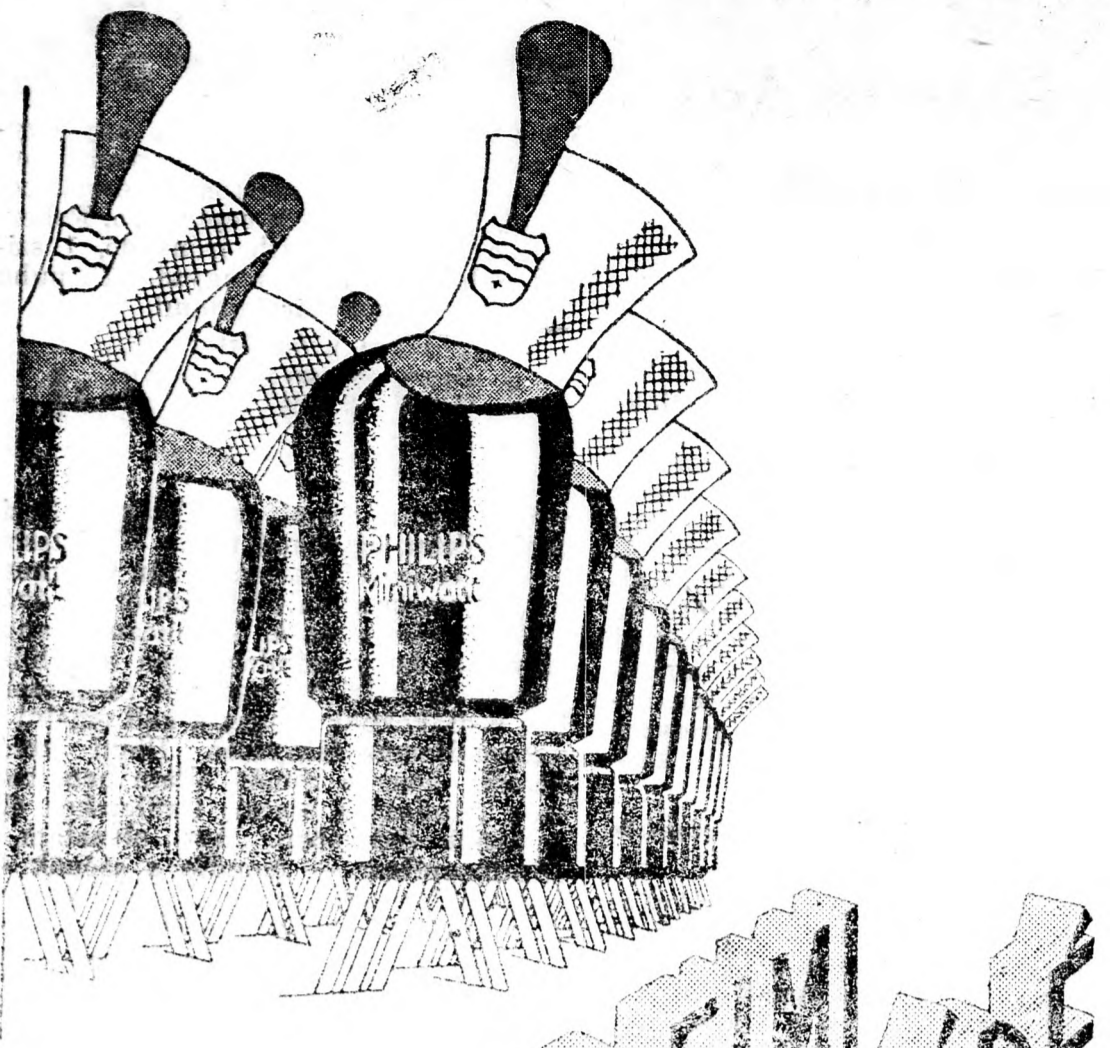
E határozati
whitechapelie z
gedte a Poale C
gyűlés kezdetén
olyan moraja z
lossorof. Sprmiz
nak láták a gyű
ni. A gyűlést a
tartották meg,
gyobb termében
ezer hallgatón
megtelt, ugy, h
ezerszámra kint
megnyitásokor
madt, mert a k
eleve a leghatár
olyan szónokla
Labour Party je
is támogatni a
óra hosszat tart
szónoknak sem
magát. Mihel
belekezdett besz
áltották:

— Le vele! S
kaspárthoz!

Nagynehezen
Shell munkaspá
lása számára es
beszólások vihar
zónség köréből
Shell szavait a
akkor ez csak a
becsülésnek sz
zsidók előtt
azonban elveszte
pátiáját a zsidó
Ilyen módon
beszélhetett a tö
ban a kormány
akarta ráterelni
a vihar elem
székek repültek
felé és a rendőrs
arotkozni a zav
bert azonnal elő
Shell azonban ne
szédét és elhagy

Mie
a k

Később Marc
sikerült megny
Hangosan kiálto
hér Könyvet és
ismertette a kor
Weizmann közöt
sokat. Ekkor va
közül azt kérde
kormány miért
Agencyvel való
jét. Nem-e azért
kormány be akar
peli pótválaszt
azután kijelents

PHILIPS „MINIWATT”

Az Erdélyi Képzőművészek kollek-
tiv tárlata

Az Erdélyi Képzőművészek tárlata, mely vasárnap a Mezőgazdasági Bank volt helyiségeiben megnyílt, kétségtelen bizonyítéka annak, hogy alig egy évtized alatt Erdélyben olyan képzőművész-gárda alakult ki, mely izlésben, tehetségben, a mondanivalók sokrétűségében akár a nagy nyugati államok művészi termelésével is felveheti a versenyt.

Ez a kollektív tárlat, eltekintve néhány kevésbé reprezentatív festő munkáitól, a természet életének olyan intenzív megfigyeléséről, a fantázia, az elmélyülés, az eredetiség és komponálókészség olyan bőséges jelenlétéről tesz bizonyosságot, ami szinte vitathatatlanná teszi, hogy Erdély, mint művészeti gócpont, messze maga mögött hagyta a vidékiességet s egész érdeklődésével, teljes lelki beállítottságával a nyugati követelményekhez formálódott.

Természetesen — éppugy, mint mindenütt — ezen a tárlaton is, éles differenciák vehetők észre az egyes irányzatok, metodások, életszemléletek és főleg — tehetségek tekintetében. De ez a tény inkább a harmóniát, mint a diszharmóniát szolgálja. Minden komoly művészi élet első feltétele a differenciáltság, az árnyalatokban és kifejezőmódokban való elkülönülés. E tekintetben a most megnyílt kollektív tárlat a legkényesebb követelményeket is kielégíti.

A tárlat legsúlyosabb egyéniségei közül is elsőként kell megemlítenünk a Papp Aurél, Demján Tassy, Szolnay Sándor, Thorma János, Gallas Nándor, Schunn Heinrich, Ziffer Sándor, Nagy Imre neveit. Főleg ezek a művészek azok, akik egyéni látásukat, a természet színeit, az emberi test és lélek megnyilatkozásait eredeti és megragadó kompozíciókban tárják elénk, akiknek vásznain, pasztelljein, vagy akvarelljein új

értelmet, sőt új tartalmat nyernek a halott és élő dolgok egyaránt.

Papp Aurél öt vászna valóságos színekbe és formákba átmentett manifesztuma a dolgozók és szenvedők világának. Ez a nagy művész a jelen nagy és verejtékes époszát festi s e festményeken keresztül nemcsak egy igaz művész, hanem egy igaz ember világába nyerünk bepillantást. Különösen a „Szent család” című képe hat megdöbbentően. E szent család tagjai a meggyőzött szegények közül valók, miért is gyermekük feje fölött méltán ragyoghat a szenvedés glóriája. Megragadó a „Judas” című képe is, melyen a bibliai Judás szerepét — igen találóan — üzletes figurák vállalják.

Demján Tassy az érzéki formák, a női test mámorító szépségeinek hivatott és ihletett festője. „Figurák” című képe a szépségnek, a hedonista életigenlésnek kivételes és ritka művészi teljességet nyújtó megnyilatkozása, mely vonalai tisztaságában, kompozíciója tökéletességében a nagy tizenkilencedik századi francia mesterekre emlékeztet. Ez a kép akármelyik világvárosi tárlaton méltó feltűnést keltene, belső és külső értékét tekintve pedig: muzeális jelentőségű.

Szolnay Sándor új portréi kozmikus hatásúak. Nem szorítkoznak a konvencionális képszerű hatásra. Az általa megfestett figuráknak szociális, szellemi és lelki beállítottságát is érzékelteti képein: a lényegét adja némosak lírai közvetlenséggel, hanem mintegy epikai szélességben is. Különösen a Gaál Gáborról és Kibédi Sándorról festett portréi megragadóak.

Gallas Nándor szobrai egy csapongó fantáziájú művész alkotásai, akinek kiválóságára mi sem jellemzőbb, mint az, hogy képzeletét az erő hatalmával tudja eredeti formákba kényszeríteni.

Ziffer Sándor, Nagy Imre, Thorma János már régen fényjelzett irányzatuk legújabb darabjait küldték el erre a tárlatra, valóban reprezentatív darabokat, melyek azonban nem jelentenek új etapot művészetük kibontakozásának merész útjain.

Schunn Heinrich képei még nem szerepeltek kolozsvári tárlaton. Kár. Igen eredeti, a természet ezer színére hasonló érzelmi gazdagsággal reagáló, nagyon tehetséges művész, akinek képeit az erdélyi piktúra legjobbjai közé sorozhatjuk.

A régen ismertek és elismertek közül elsősorban Maczalik Alfréd szerepel nagyon szép, sötét tónusban festett hét portréval. Littecsky Endre öt igen finom képét küldte a tárlatra. Widmann Walter színekben, erőben sokat fejlődött, téma-köre is kibővült. Mattis-Teutsch primitív, leegyszerűsített figurái lehetnek eredetiek, de monotonitásuk fárasztja a szemet. Nem képek, hanem geometriai ábrák hatásúak, gyakran ránk múve. Jándi Dávid egyébként szép, színes, idegesen tömör kompozícióival immár fölösleges ismétlésekbe téved. Tibor Ernő „Fekete tenzerpárt” című képe egyike a tárlat legpoétikusabb hatású képeinek. A tenger és a tengerpart költészetét egyszerű eszközökkel szólaltatja meg. Kár, hogy Cupidan csak három képpel szerepel ezen a tárlaton. Színbőségével, vonal-

vezetésének finomságával sokkal többet tudna kifejezni, mint amennyi most kiállított képein érvényesül.

Popp Sándor nemes, klasszicizmusra hajló, előkelő művészete öt képpel van képviselve a tárlaton. Önportréja megragadó. Udvardy Ignác linoleum-metszetei éppoly gazdag színeket csillantók, mint amilyen finomak.

Elismerésre méltó alkotásokkal szerepelnek még a tárlaton: Bogdan Catul (Kolozsvári templom című képe különösképpen jó hatást tett rám), Rátz Péter (Önportréja kiváló munka), Tót István, a hirneves Mikola András, Pascu Eugen (kiforratlan kissé), Codrean Cornél (egyik tájképe különösképpen üde hatású), Acs Ferenc, Szopós Sándor, (főleg aktja jó munka), Gruzda János, Bilyay Árpád (izmos tehetség), L. Krausz Ilonka, Pataky Sándor, Cornea Emil, stb.

Mindent összegezve: ez a tárlat olyan seregszemléje az erdélyi képzőművészetnek, amelynek kulturális jelentősége messze kimagaslík egyébként sivár, igaztalan és kíméletlen klikkszempon-toknak hódoló művészi életünk alacsony sága fölött. Erdély képzőművészei bizonyosságot tettek emberi és művészi értékeikről. Kérdés, hogy a közönség, melynek izlését annyira lerontotta a de-tantizmus előretörése, honorálni fogja-e ezt a nagyszerű teljesítményt. Talán...

Salamon László

A pénzkrisis oka:
a Banca Nationala

Súlyos támadások a Nemzeti Bank ellen, amely a visszleszámitolási hitel megszorításával súlyosbítja a gazdasági válságot

Bucuresti—Bukarest, december 3. A Banca Nationala legutóbbi kimutatása szerint október hónapban a bank-jegyforgalom egymilliórdal csökkent. Közgazdasági körök ezzel kapcsolatban súlyos vádat emelnek a Nemzeti Bank működése ellen, amelynek következménye, hogy az ipar és kereskedelem jelenleg a legválságosabb helyzetben tengődik.

A pénzüntézetek nem voltak képesek a Nemzeti Banktól visszleszámitolási kölcsönt kapni és ennek folytán nem tudták a vállalatokat sem kellőképpen anyagilag támogatni, ugy, hogy számos nagy iparvállalat kénytelen volt emiatt a béréket leszállítani. Maga

Popovici pénzügyminiszter is élesen megtámadta a napokban egyik parlamenti beszédében a Banca Nationala igazgatóságát, amidőn kijelentette, hogy nem elég a lej stabilizációját biztosítani, hanem a jegybanknak az ország közgazdaságával szemben más kötelességei is volnának, melyeket azonban az utóbbi években teljesen elhanyagolt. Hir szerint a Nemzeti Bank igazgatósága a mulasztásokat pótolni szándékozik és kiterjeszti az ipari hitelkereteket, valamint a bankok visszleszámitolását, amiből általában az ipar és kereskedelem helyzetének javulását remélik.

Mihalache belügyminiszter
kiutasította a tüntető kereskedőket
a belügyminisztérium udvaráról

Tuffli Richard kolozsvári alpolgármester a patenta fixa bevezetését követelte a bukarasii kereskedőkongresszuson

Bucuresti—Bukarest, december 2. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap tudósításunkban röviden beszámoltunk a romániai kereskedők bukarasii országos kongresszusának lefolyásáról és az azt követő eseményekről. A rendőrség brutális fellépése az adóteher ellen tiltakozó kereskedőkkel szemben ország-szerre nagy megrökönyödést váltott ki. A kereskedők a gumibotos rendőrtakar után a belügyminisztérium udvarára vonultak, hogy tiltakozzanak az őket ért inzultus ellen. Mihalache belügyminiszter, midőn tudomást szerzett a kereskedők jelenlétéről, lejött a minisztérium épületének kapujába és súlyos szemrehányásokat tett a tüntetőknek.

— Ajánlom, — mondotta Mihalache a kereskedőknek — hogy térjenek eszükhöz. Az egyenesen hallatlan, hogy éppen Önök, a polgárság képviselői akarják a közrendet megzavarni és bennünket megakadályozni abban, hogy a nyugalmat fenntartsuk. Felhívom Önöket, hogy azonnal távozzanak a minisztérium udvaráról.

Ez meg is történt, mire Mihalache fogadta a kereskedőknek egy delegációját.

törlése révén, amelyek nemcsak a kereskedők zsebet, de a méltóságát is érintették. Ez az eredmény Manolescu kereskedelemügyi miniszternek köszönhető, aki mint az Averescu-kormány pénzügyi alminisztere már akkor megértette és méltányolni tudta a kereskedőtársadalom sérelmeit.

Tuffli ezután rámutatott arra, hogy miért képviselik oly kevesen a kolozsvári kereskedőtanácsot, majd hangsúlyozta, hogy az összes kereskedők egyöntetűen akarnak harcolni az adókievítő bizottságok megszüntetése ellen és a patenta fixa bevezetéséért, vagyis az adónak három évre való megállapításáért, még pedig oly módon, hogy az első ilyen adókievítésnél az utóbbi három évben fizetett adó közeparányosát vegyék alapul. Tuffli szerint az állam csak uyerne a patenta fixával, mert megspórolná az adókievítő bizottságokkal járó költségeket.

Végül bizalmáról biztosította a vezetőséget és annak a reményének adott kifejezést, hogy a kereskedők harca a patenta fixa bevezetéséért sikerrel fog végződni.

A vasárnapi kongresszuson felszólalt a kolozsvári Státul Negustorese és az erdélyi kereskedőtanácsok képviselőiben Tuffli Richard kolozsvári alpolgármester is, aki egyuttal ismertette azt a harcot, amelyet az erdélyi kereskedők tiz év óta folytatnak az adóterhek csökkentéséért. Az eddigi harcok eredménye azonban csak a fényűzési és forgalmi adók megszüntetése lett a karnetek el-

Ha köhög: Herma vagy Flotil, ha rekedt: Eucamen-cukorkát vegyen. Egy doboz ára 15 Lei

Kapható gyógyszerárakban és drogerákban

HIRDETÉS AZ ÜZLET LELKE: HIRDESSZEN AZ UJ KELETBEN

Tizenötezer főnyi zsidó tömeg zavarta meg a londoni Whitechapelben a munkáspárt választási propaganda-gyűlését

A Poale Cion vállalta a pótválasztás munkáspárti jelöltjének támogatását, a zsidó tömegek azonban a Fehér Könyv miatt botrányba fullasztották a propaganda-gyűlést

London, december 2. A napokban a londoni zsidónegyedben, Whitechapelben a Labour Party népgyűlést hirdették abból az célból, hogy a Poale Cion szónokai a megüresedett whitechapel mandátumra az angol munkáspárt jelöltjét ajánlják.

A poale cionisták határozata

A Poale Cion ugyanis előzőleg határozati javaslatot fogadott el, amelyben a Fehér Könyvvel szemben elfoglalt álláspontját szögezi le. A javaslat megállapítja, hogy a Fehér Könyv súlyos megsértése a mandátum szövegének és szellemének, ellentétben áll a Labour Partynak számos, a Palesztina-ügyre vonatkozó deklarációjával, rezolúciójával és megnyilatkozásával, holott éppen ez a párt volt az, amely hivatalosan is a cionista célok támogatását hirdette. A munkáspárt tagjai között azonban a poale cion mozgalomnak számos barátja van, közöttük James Hall, Whitechapel munkáspárti jelöltje, aki számos beszédben maga is élesen kritizálta a Fehér Könyvet.

Kitör a vihar

E határozati javaslat ellenére a whitechapel zsidóság szóhoz sem engedte a Poale Cionisták szónokait. A gyűlés kezdetén a fölháborodásnak olyan moraja zúgott végig, hogy Arlossorof, Sprinjak és Kaplansky jónak látták a gyűlés színhelyéről távozni. A gyűlést a Moniceadam Hallban tartották meg, London egyik legnagyobb termében. A terem, amely 15 ezer hallgatót fogad be, zsúfolásig megtelt, úgy, hogy a későbbben jövők ezerszáma kint rekedtek. A gyűlés megnyitáskor óriási tumultus támadt, mert a közönség egy része már eleve a leghatározottabban tiltakozott olyan szónoklatok ellen, amelyek a Labour Party jelöltjét egyetlen szóval is támogatni akarnák. A láрма egy óra hosszat tartott, úgy, hogy egyetlen szónoknak sem sikerült megértetnie magát. Mielőtt valamelyik szónok belekezdett beszédébe, máris feléje kiáltották:

— Le vele! Semmi közünk a munkáspárthoz!

Nagynehezen végre sikerült Harry Shell munkáspárti képviselő felszólalása számára esendőt teremteni. A közbeszólások vihara elült és valaki a közönség köréből kijelentette, hogy ha Shell szavait a gyűlés meghallgatja, akkor ez csak annak az egyéni megbecsülésnek szól, amelynek Shell a zsidók előtt örvend, a munkáspárt azonban elvesztette már minden szimpátiáját a zsidó tömegek előtt.

Ilyen módon Shell néhány percig beszélhetett a tömeghez, amikor azonban a kormány Palesztina-politikájára akarta ráterelni a hallgatók figyelmét, a vihar eleméntáris erővel ütött ki, székek repültek az elnöki emelvény felé és a rendőrség kénytelen volt beleavatkozni a zavargásba. Három embert azonnal elő is vezettek. Harry Shell azonban nem tudta befejezni beszédét és elhagyta a termet.

Miért nem tárgyal még a kormány?

Később Marcus zsidó képviselőnek sikerült megnyugtató közönséget. Hangosan kiáltotta, hogy elítéli a Fehér Könyvet és beszéde további során ismertette a kormány képviselője és Weizmann közötti fesztelen tárgyalásokat. Ekkor valaki a gyűlés tagjai közül azt kérdezte Marcustól, hogy a kormány miért huzza ki a Jewish Agencyvel való tárgyalások határidejét. Nem-e azért történik ez, mert a kormány be akarja várni a whitechapel pótválasztás eredményét, hogy aztán kijelentse, miszerint Anglia

továbbra is ragaszkodik a Fehér Könyv politikájához.

Marcus erre kijelentette, hogy a konferencia elhalasztása Weizmann határozott kívánságára történt, aki be akarja várni az amerikai zsidó vezető-férfiakat, hogy azok is vegyenek részt a konferencián. Marcus közölte tovább-

bá a gyűléssel, hogy betekintést nyert abba az okiratba, amelyet a brit kormány Weizmannnak küldött. Ez a dokumentum kétségtelenül megnyugtatólag fog hatni a zsidó közvéleményre.

„A kormány súlyos eltévelyedése” Marcus után M. Bevon, a munkás-

párt titkára beszélt és kijelentette, hogy véleménye szerint a Fehér Könyv kiadása a kormány egyik súlyos eltévelyedése volt.

A gyűléssel egyidőben szabad ég alatt rögtönzött gyűlést tartottak, amelyen a Fehér Könyv és a munkáspárti ellenségei a leghatározottabban ítélték el a brit kormányt a zsidósággal szemben való magatartását és arra hívták fel a választókat, hogy a közeli pótválasztás alkalmával a Labour Party ellen szavazzanak. Aki ezt nem akarja, az legalább tartózkodjon a szavazástól. A St. Georg városnegyed tanácsházának hatalmas termében szintén gyűlést tartottak, amelyen a szocialista szónokokat mindannyiszor lehurrogták, valahányszor a Palesztina-politikáról kezdett beszélni.

Skóciában kitört a részleges bányászsztrájk

Moszkva nagy szovjetbarát tüntetéseket készít elő a skóciai iparvidéken

London, december 2. Skóciában a bányászok kimondták a részleges bányászsztrájkot. A bányászsztrájkot a lapok élénken kommentálják. Anglia szénbányáiban a munka egyelőre még folyik, mert munkakonfliktusok esetére külön szerződések biztosítják a termelés folytonosságát további négyheti időtartamra. A közvetítő tárgyalások folya-

matban vannak és remélik, hogy a részleges sztrájkot is sikerülni fog megszüntetni.

A Reuter távirati iroda rigai jelentése szerint a szovjet december hetedikére az egész skóciai iparvidékre kiterjedő nagyarányú szovjetbarát tüntetéseket készít elő.

A kommunista ügynökök a munkás-

sággal el akarják hitetni, hogy a francia és angol vezérkarok támadást terveztek a szovjet ellen s ez az atak még most is a lehetőségek közé tartozik. Ezért az összes ipari centrumokban felvonulásokat és tömegtüntetéseket akarnak megszervezni, amelyeken a munkásság tiltakozzék az intervenciós tervek ellen.

Megalakult az új osztrák kormány

Schober külügyminiszter lett, a Heimatblock nem kapott tárcát, a nemzeti tanács elnöke szociáldemokrata lett

Bécs, december 2. Ender dr. kancellárnak a déli órákban sikerült megalakítania kormányát és így az új kormány a nemzeti tanácsban délután be is mutatkozhatott.

Az új kormány hat keresztényszocialistából és a Schober-blokk három tagjából alakult meg. Juch pénzügyminiszter az egyetlen pártönkivüli, akit pénzügyi szakértelme miatt nem nélkülöz-

hatnak. Az igazságügyi tárca még nem nyert végleges betöltést. Vagy Slama, vagy Waber, mindketten a Schober-blokk nagynémet pártjához tartoznak, lesz a tárca birtokosa.

A Heimat-blokk lapjai szerint a Heimwehr a legélesebb ellenzéke lesz Ender kormányának.

Feltűntetelt Seypel volt kancellár kimaradása, akit az új kormány külügyminiszterként emlegettek. A tárcát Schober volt kancellárral töltötték be.

A nemzeti tanácsban a szociáldemokraták megkapták az elnökséget s elnöknek Enderscht kandidálják. Alelnökök a keresztényszocialista Ramek és a nagynémet Strassner lesznek.

Elöntéssel fenyegeti Párizst a Szajna

Párizs, december 2. A Szajna állandóan emelkedik. Több külvárost egy méter magasságban az árvíz elöntött. A kulmináció még nem érkezett el, mert a Marne is tovább árad. Champigny és Bry elővárosokban a kilakoltatás még folyik. A földszinteken lakó családok az emeletekre menekültek.

A közlekedés elé nagy nehézségek tornyosodnak. Újabb jelentések sze-

rint a Szajna a IV. Henrik és Austerlitz-hidaknál elérte a hat méteres magasságot. Ez az árvízvívő már komoly veszedelmet jelent a francia főváros szajnaparti kerületei számára. A folyó felső folyásáról érkező jelentések szerint a vízárdat magassága még mindig nem érte el a kulminációs pontot.

A hatóságok és a katonaság állandó

riadókészültségben vannak. A part mentén több mint ezer házat ki kellett üríteni, hogy a lakosság idejében ki menthessék a veszedelemből. A Gare des Invalides és a Gare d'Orsay földalatti pályaudvarairól a forgalmat más pályaudvarokra kellett áttérteni, mert az áradat a két pályaudvart elöntötte.

Tardieu megcáfolta a francia kormány lemondásáról terjesztett híreket

Beszámoló a francia-német, francia-spanyol kereskedelmi tárgyalásokról

Párizs, december 2. A parlament folyosóján tegnap este komoly formában terjedt el a hír, hogy a minisztertanács tegnap ülésén az Oustric-ügyvel kapcsolatban a kormány tagjai között súlyos nézeteltérések merültek fel s a kormány lemondani készül.

Tardieu a híreket megcáfolta. Kijelentette, hogy a minisztertanácsban tengerészeti és kereskedelmi kérdéseket vitattak meg s az Oustric-botrány csak annyiban foglalkoztatta a kormány tagjait, hogy tudomásul vették annak bejelentését, hogy a parlamenti vizsgáló-bizottság felvilágosításokat kért a kormány tagjainak szerepére vonatkozóan s a felvilágosításokat kormány részről bizonyos kért okmányok kal együtt a bizottság elé terjesztették.

Párizs, december 2. A francia kormány ma Doumergue elnök jelenlétében minisztertanácsot tartott, amelyen

a francia-spanyol és a francia-német kereskedelmi tárgyalások menetét ismertették. Tardieu a minisztertanács után Reynault pénzügyminiszterrel és Morais francia bankkormányzóval tár-

gyalt, Briand pedig Garcíaivella sandomingói és G. Calderon perui követ bemutatkozó látogatásait fogadta. A két követ holnap bemutatja megbízólevelét Doumergue elnöknek.

Anglia és Franciaország demarsot intéztek a szovjethez az „ipari per”-ben elhangzott vallomások kommentárjai miatt

London, december 2. Az angol kormány moszkvai diplomáciai képviselője utján tiltakozott a szovjetnél az ipari párt perében elhangzott vallomásokhoz fűzött hivatalos angolelles kommentárok miatt.

Párizs, december 2. A francia kormány is demarsot intézett a szovjethez az ipari párt perében elhangzott vallomásokhoz fűzött hivatalos és

sajtó kommentárok miatt.

A déli lapok szerint a francia kormány vissza fogja hívni Herbetet moszkvai nagykövetet, ha a szovjet-kormány teljes elégtételt nem ad Franciaországnak.

A KÖNYVPIAC UJDONSÁGAI AL-LANDOAN KAPHATOK AZ UJ KELET KÖNYVOSZTÁLYÁBAN.

tionala

visszleszámi-
sági válságot

miniszter is élesen
ban egyik parla-
Baner Nationala
m kijelentette,
stabilizációját biz-
nybanknak az or-
tal szemben más
tárnak, melyeket
vevényben teljes-
erint a Nemzeti
a mulasztásokat
és kiterjeszti az
valamint a ban-
t, amiből általa-
edelem helyzeté-

zter edőket ráról

a fixa beve-
esszuson

nemesak a keres-
tőségát is érin-
Manólescu ke-
ernek köszönhe-
-kormány pénz-
kkor megértette
kereskedőtársa-

tott arra, hogy
vesen a kolozs-
majd hangsú-
tereskedők egy-
ni az adókvető
ese ellen és a
ért, vagyis az
megállapításá-
n, hogy az első
többi három év-
ányosát vegyék
az állam csak
l, mert megspó-
tsággal járó

ositotta a veze-
ényének adott
kedők harca a
rt sikerrel fog

vagy Flotil,
en-cukorkát
ára 15 Lei

rakban és

ET LELKE:
KELETBEN

Schemarjahu Lewin, mint élmény

Irta: Julian Silberbusch

Igaz élmény volt. Így érezték ezt mindazok, akik meghallgatták vasárnap dr. Schemarjahu Lewin előadását. Ugy beszéltek arról az előadásról, mint egy élményről és látszott rajtuk, hogy a szavak plasztikája s a gondolatok logikája mily mélyen felkavarta egész bensőjüket. Másoknál, akik hallgatták, a szóval is kifejezőbben beszéltek a szemek, amelyek ragyogva és mozdulatlanul csüggtek a szónok ajkain. A szemek a leginkább elárulják az ember kedélyállapotát és vasárnap néma elfogódottságukban arról az élményről beszéltek a szemek is, amelyeken át az emberi lélek, mint két ablakon keresztül, pillant ki a nagyvilágba. Formálisan látszott, amint ez az egyedülálló ember, akin kézműveltség minden beszédese kifejezés volt, kezébe vette a hallgatóinak lelkét és saját akaratának megfelelően alakította át őket, hogy képesek legyenek elfelejteni a hétköznapi életet és felemelkedni a zsidó gondolkodás és a zsidó érzés tisztultabb szféráiba.

Tiszta képet azonban e páratlan ember személyiségéről csak akkor alkothat valaki magának, ha alkalma van Schemarjahu Lewinnel gyakrabban összejönni. Ez nyilvánvalóvá lett mind azok számára, akik őt a Salom Klubban másodszer is beszélni hallották. A műalkotáshoz hasonlóan, amely annál erősebben hat, minél hosszabban és gyakrabban nézi az ember — Lewin szavai is annál maradandóbb hatásúak, minél gyakrabban beszél ugyanahhoz a körhöz. Mert csak fokozatosan fejlődnek ki közte és hallgatói között azok a mély emberi kapcsolatok, amelyek az ő igaz lényegét alkotják s amelyek révén oly közvetlen és oly elementáris befolyást tud hallgatóira gyakorolni. Ha azonban azt kérdi valaki: mi a magyarázata annak a seajátóságos hatásnak, amelyet ez az ember, aki több mint egy szónok, hallgatóira gyakorol, ugyerre a kérdésre vajmi nehéz válaszolni. A szavak szépsége volna?

Minden bizonytalannal. Mert vannak ebből a szempontból különböző szónokok is, akik minden egyes szavukat és gondolatukat oly finoman alkották meg, hogy azok az arany ötvözművészet remekeiként hatnak és Schemarjahu Lewinnél ez nem áll fenn. A beszéd páthosában sem lehet a magyarázatot megtalálni. Tulságosan egymásra torlódna nála a gondolatok, semminthogy az ábrázolásban tényleges páthos fejlődhetne ki, az a páthos, amely lendületével és mozgalmasságával hat. Bár néha úgy esengenek szavai, mintha az örökkévalóságnak egy szemlélője szólalna meg bennük és néha oly suttogva és visszafogva ejti ki a szavakat, hogy nagyapáink és őseink hangját véljük kihallani, akik az alkonyat óráiban a gyermekkor régen tovatűnő idejéről mesélnek...

Az ő erejét elsősorban belső harmóniájában kell keresnünk. Abban a belső harmóniában, amelyet Erec Jiszraél nyújt azoknak a férfiaknak és asszonyoknak, akik otthonra találtak az ősi földön. A zsidó otthon harmóniáját hordja magával ő, aki sokkal inkább, mint bárki más a meghirdetője annak a zsidó újjászületésnek, amely megteremtette a zsidó ember új típusát. Lewin a megtestesülése ennek a jobbembernek, a szintézise a jobb embernek és jobb zsidónak s ha az ember őt beszélni hallja, megérti a zsidó ország elementáris lendületét, amelynek teremtő ereje oly nagy, hogy egy tolmács ajkain keresztül is hatni tud.

De még magávalragadóbb ő, mint a zsidó küldetés meghirdetője. Ama küldetés, amely a zsidó nép elé nagy általános emberi feladatokat tűz, amelyeknek megvalósítása azonban csak akkor lehetséges, ha a nép és föld organikus egyesülése megtörténik. Amikor Schemarjahu Lewin a zsidó nép ama lehetőségéről beszél, hogy az egész emberiséget új fényvel ajándékozza meg, sugárzó erővel telnek meg szavai s a hallgatók úgy érzik, hogy maguk is átélnek a zsidó népnek ezt a látományszerű jövőjét.

Legerősebb akcentusait azonban akkor találja meg Lewin, amidőn a zsidó nép örök egységéről beszél, amely a távolbavészó múlttól a legmesszebb lévő jövőig terjed. Ilyenkor a mi prófétáink támadnak fel benne, akiknek szavai időtlenek voltak, mert igazságuk örök időkre szól s akik számára egy generá-

ció semmit sem jelent a generációk ama végtelen láncolatával szemben, amelyek közül mindegyik a múlt hordozója és a jövő utépítője egyidejűleg. Ha erről a

végtelen zsidó láncról beszél, alakja megnyúlik, hangja megtelik zengő ünnepélyességgel s felemelkednek kezei, mintha prófétai hangzása szavait azokkal is akarná hallgatóinak szívébe továbbítani.

Sokan beszédeikben „mester“-nek neveztek Levint. Számunkra ő a legtisztább és legvilágosabb kifejezője az örök időtlen zsidóságnak.

Julian Silberbusch

Hindenburg aláírta a Brüning által eléje terjesztett pénzügyi szükségrendeleteket

Valószínű, hogy a parlament többsége hozzájárul a szükségrendeletek jóváhagyásához

Berlin, december 2. Hindenburg elnök tegnap kihallgatáson fogadta Brüning kancellárt, aki az elnök elé terjesztette a birodalom gazdasági élete és pénzügyi rendje biztosítására hivatott szükségrendelettervezeteket.

Az elnök köszönetet mondott Brüningnek és a birodalmi kormány tagjainak munkásságukért s a késő esti órákban a szükségrendeletet aláírásával látta el. Néhány perc múlva a szükségrendeletet a birodalmi törvénytár új számában nyilvánosságra hozták.

Brüning kancellár a birodalmi gyűlés holnap délutáni ülésén expozéét mond s ennek keretében meg fogja indokolni, miért vált szükségessé a parlamenti ut elhagyása.

Az expozé után vita indul meg a szükségrendeletek felett, amely előreláthatólag a hét végén zárul le. Politikai körökben bizonyosra veszik, hogy a többség érvényben hagyandónak fogja minősíteni a szükségrendeletet és leszavazza a szélsőséges pártokat.

A „Király rikkancsai“ szétverték az Emberi Jogok Ligájának párizsi gyűlését

Párizs, december 2. Az Emberi Jogok Ligája gyűlést hívott egybe Párizsban. A gyűlésen Basch Victor egyetemi tanár, a liga elnöke és több kamarai képviselő készült beszédet mondani Franciaország és Németország viszonyáról.

A gyűlés megkezdésére kitűzött időpontban a terem teljesen megtelt többnyire radikális képviselőkkel, mielőtt azonban a gyűlést megnyitották volna, „Király Rikkancsai“ című szervezet-hez tartozó rojalista ifjak mintegy százfőnyi tömege nyomult a terembe és az elnöki emelvény felé kiáltotta:

— A németek barátai itt nem fognak ma beszélni!

A tüntetők ezután felborították a

székeket, az emelvényhez rohantak és botokkal, valamint gumibotokkal üldözni kezdték a gyűlés vezetőit. A legtöbben Basch tanárt támadták meg, aki súlyos sebeketől borítva, véresen esett össze, úgy, hogy kórházba kellett szállítani. A rojalisták eközben a terem minden részében büzbombákat szórta szét. A támadás nagy zavart idézett elő. A gyűlés hallgatói védekezni próbáltak, dulakodás keletkezett és mindkét részről többen megsebesültek. A támadásról értesítették a rendőrséget, amely nagy készültséggel tette a helyszínre és eltávolította a dulakodókat. Több személyt letartóztattak és a gyűlést feloszlatták.

Amikor a falusi örmester bábasszonyt protezsál...

Pop örmester ur szeniális ötlete, amelyet azonban a törvényszék nem honorál

Cluj—Kolozsvar, december 2. (Az Uj Kelet tudósítójától). A kolozsvári törvényszék negyedik szekciójá előtt ma egy kolozsmezei község esendő örmestere szerepelt, ha nem is mint vádlott, de mint egy érdekes bünyű provokátorja. A község bábaasszonya, Kovács Róza volt a vádlott, akinek azt írja terhére a vádirat, hogy tiltott műtétet kísérelt meg Munteanu Nastasia falubeli asszonyon. Az eljárást

hivatalból a csendőrség indította meg Kovács Róza ellen és már a vádiratban is érdekes kitételek szerepeltek. A vádirat ugyanis azt írja, hogy Kovács Róza gyanúsítható volt azzal, hogy már egyszer tiltott műtétet hajtott végre Pop Róza falubeli nőszemélyen, ebben az ügyben nem indult meg ellene az eljárás. Viszont amikor Munteanu Nastasia megjelent nála, végre akarta hajtani a műtétet.

Egy komoly szó a szemüveget viselő közönséghez!!!

Mindazok, akik születésüktől, vagy későbbi behatás folytán kénytelenek szemüveget viselni, különös gondot kell fordítsanak arra, hogy akár saját maguk választotta, akár az orvos által előírt szemüvegük pontosan fejjükre és arcukhoz találó keretet kapjanak. Amilyen lényeges, hogy kényes esetekben az üveget orvos írja elő, épp oly lényeges azoknak, akik sokat írnak, olvasnak, avagy precíz rajzokat, v. mechanikai munkát végeznek, hogy a keretet szaklátszerész válassza meg, szükség esetén formálja azt a fejalkat és az arc szerint. Ezen okok figyelembevételével indította Kolozsvar alatt jegyzett legrégibb szaklátszerész céget azon — nyugaton régen bevált — rendszer bevezetésére, hogy minden darab, üzletben összeállított szemüveget a cég jegyével ellásson, a kereten előforduló deformációt vagy törést két éven át díjtalanul végezze és erről írásbeli garanciát vállaljon. — Azon biztos hiszem ben, hogy az intelligens közönség ezen rendszer előnyeit felismeri és értékeli, kérem szives pártfogásukat.

Kun Mátyás Fia szaklátszerész
Cluj, Calea Victoriei No. 2 — Alapítási év 1864

A tanuvallomásokból aztán szépen kiderült minden. A csendőrmester urnak ugyanis kedve támadt eljárást indíttatni Kovács Róza ellen. Hogy miért? Mert volt egy rokona, akit Kovács Róza helyébe akart bejuttatni. Ezért aztán Pop örmester ur ügyeskedett. Felkérte Munteanu Nastasiát, aki éppen alkalmas állapotban volt arra, hogy segítségére legyen ebben az ügyben. Mikor Nastasia asszony hajlandónak mutatkozott a köz érdekében ilyen irányú működést vállalni, az örmester ur civilbe öltözött, bőju parasztingbe, rámás eszmába stb. és Nastasia társaságában felkereste a bábát. Felkérték Kovács Rózát, eszközöljön egy kis beavatkozást, mert Nastasia gyenge, törékeny asszony, aki a szülésbe talán bele is hal...

A tanuk mást mondanak

Az örmester ur azt állítja, hogy Kovács Róza azonnal hajlandónak mutatkozott mindenre. Ezért meg is fogalmazott egy jelentést feletteseinek, melynek eredményeként dr. Popovicu megyei orvos fel is függesztette az állásából Kovács Rózát. Ugyanakkor pedig hivatalból meg is indult ellene az eljárás.

A tárgyaláson azonban mindenki másként vall, mintahogy azt az örmester ur szerette volna. Nastasia asszony elmondja, hogy tényleg elmentek az örmester ural, aki civilben volt és azt mondták, hogy kell az operáció, mert az asszonynak ártana a szülés. Azonban Kovács Róza, miután megvizsgálta, megállapította, hogy súlyos az eset és orvoshoz kell menni. Hozzá sem fogott az operációhoz és nem is vette elő a műszereit, mint ahogy azt az örmester ur vallja...

Van még egy pont. A Pop Róza-ügy. Pop Rózával kapcsolatban azt állítják, hogy őt Kovács Róza megoperálta. Kihallgatják dr. Popovicu és dr. Engel orvosokat, akik egészen mást mondanak. Azt állítják, hogy Pop Rózáról nem lehetett megállapítani, hogy műtét vagy más külső körülmények hatása alatt következett-e be az abortus.

Igy a vádnak az a pontja sem állott már fenn, hogy Kovács Róza Pop Rózán hajtott végre műtétet.

Felmentő ítélet

Dr. Giurgiu Jánosnak már csak az maradt hátra, hogy szellemesen világítsa meg, milyen Scherlock Holmes-i raffineriája van az ilyen örmesterek. Hogy milyen komolyan foglalkoztatják a szociális problémák.

Természetesen Kovács Rózát felmentették. Az ügyész sem fellebbezett s így az ítélet jogerős. Ezt az örmester hozza orral vette tudomásul. Kovács Róza polgári uton perel állása visszanyeréséért.

Nyílt uccán agyonlőttek Budapesten egy földbírtokost. Budapestről jelentik: Szombaton éjjel a nyílt uccán revolveres merénylet történt. Ismeretlen tettes megtámadta az öccsével hazatérőben lévő Nagy Pál örkenyi földbírtokost és egyetlen lövéssel megölte. A merényletnek sikerült elmenekülnie. A szemtanúk vallomásából kiderült, hogy a támadó tulajdonképpen a földbírtokos öccsének szánta a golyót, amely azonban célt tévesztett és Nagy Pált ölte meg. A rendőrség erélyes nyomozást indított a merénylet kézrekerítésére.

Kiszabadult a kínai kalózok fogságából Mignay püspök. Londonból jelentik: Sanghaji jeleatás szerint másfélhetnapos fogság és megkínztatás után Mignay püspök, hat hittérítő és öt apáca váltságdíj lefizetésé ellenében szabadult ki egy kínai kalózbanda fogságából.

CASTIGLIONI ARVEREZIK Berlinből jelentik: Tegnap délelőtt megkezdtek Castiglioni Kamilló munkéseinek elárverezését, rengeteg angol, amerikai előkelőség és számos műkereskedő jelenlétében. Először a festményeket, délután pedig a butorokat árverezték el. Az első napon félmillió márka bevétel volt.

Hirdessen az Uj Keletben

HIR
Uj Kelet az
bánsági saló
Bánsági saló
Bukarest
Károlyi Erő
Károlyi Erő
Károlyi Erő

Tiszteletjeg

Zsidó asszonyok
a újra Kolozsvar
poglatnak be zsidó
tisztelőjegyeket
érkezett a bál
kezdődött el igaz
dó Menza már me
tejjegyekkel. Kül
rubh jelenség ez
teszi az a körülm
amelyre most a té
ják, nem is lesz
időben, amikor
ilyen nagyon neh
ánkül, hogy tis
volna árusítani.
hogy tisztelőjegy
nélkül. Szomorú
hogy az erdélyi
egyre jobban és j
za ott tart már. h
zón elején bálak
megrendezése a b
ség, amely még
viszonyok között
Menzát, nem fog
Menza kére szav
ben el fognak jön
és kínálni fogja
Meg fogják meg
gyek vannak, de
tudja jól, hogy a
kor ad, ha szóra
akkor is od, ha
tételment. Es
tisztelőjegyeket
Kolozsvar zsidó.

Schemarjahu
Nagyváradai tud
marjahu Lewin
Nagyváradra er
dr. Bárdos Imre
Pap Rudolfiné
Blum Zsigmond
tek reprezentáns
részéről dr. Bár
üdvözlő beszéde
vin köszönetet n
tásért, majd Lev
lőbe hajlatott, al
melyen a nagyvi
zentánsai megie
mozgásban Lewin
tott beszédet. A
muel nyitotta m
cy és a Zs. N. Sz
vint. Lewin lelke
kedett szólásra.
eió történetét. B
lációról, amely a
dött, majd rész
nista mozgalom
talmas beszédet
rálta a közönség

Orvosi hír.
Charité szanató
lágyszobában or
kezdte.

Litvinov vi
Londonból jelen
ügyi népbiztos
ba. A népbizto
Sztalinnál, aki
val és Curtius
léseit.

Jókedvünk
sokszor attól fü
san kitisztaltak
— orvosának
szem Artin dra
— December
ember 9-én a
Sálom rágalm
hogy Weiszbur
hogy a törvény
a bizonyítási el
után az Ellenzé
miatt rágalmaz
ditott Gara Ern
a tárgyalását d
törvényszék. A
9-én fogja tárg
nak a törvénys
len beadott fel
a vádlottak szá
az ideje annak
tott bizonyíték
ják.

HIREK

Uj Kelet az egyetemes erdelyi bányászati szakszervezetek napilapja
 Szerkesztő: Dr. Márton Ernő
 Felelős szerkesztő: Jambor Ferenc
 Bukarest szerkesztőség:
 Kötészet: Hotel Imperial
 Előfizetők utánnomását csak a fentebb megjelöléssel engedjük meg

Tiszteletjegy - bál nélkül

Zsidó asszonyok és lányok indultak a újra Kolozsváron és kérés szóval koptatnak be zsidó házak ajtaján. Bál tiszteletjegyeket árulnak. Még el sem érkezett a bál szezon, még a tél sem kezdődött el igazán, de a kolozsvári zsidó Menza már megjelenik a bál tiszteletjegyekkel. Különös, de annál szomorúbb jelenség ez. És még szomorúbb teszi az a körülmény, hogy az a bál, amelyre most a tiszteletjegyeket árúsítják, nem is lesz megtartva. A boldog időkben, amikor még az élet nem volt ilyen nagyon nehéz, rendeztek bálokat anélkül, hogy tiszteletjegyeket kellett volna árúsítani. Ma már ott tartunk, hogy tiszteletjegyeket árúsítanak — bál nélkül. Szomorú szimbóluma ez annak, hogy az erdélyi zsidó dükkös nyomora egyre jobban és jobban nő. A zsidó Menza ott tart már, hogy leveti a bál szezon elejét bálkezdését, anélkül, hogy megrendezné a bált. De a zsidó közönség, amely még a rettenetes gazdasági viszonyok között is mindig támogatta a Menzát, nem fog most se elzárkózni a Menza kérés szavai előtt. A Menza nevében el fogják jönni lányok és asszonyok is kintani fogják a tiszteletjegyeket. Még fogják mondani, hogy tiszteletjegyek vannak, de bál nincs. A Menza tudja jól, hogy a zsidóság nemcsak akkor ad, ha szórakozik is. A zsidóság akkor is ad, ha adni kell, pusztán a jótéteményért. És tudja, hogy a Menza tiszteletjegyeket meg fogják venni Kolozsvár zsidói.

Sebenyarádu Levin Nagyváradon. Nagyváradon tudósítónk jelenté: Schemenaraju Levin hétfő délután 4 órakor Nagyváradra érkezett. Az állomáson dr. Bárdos Imre, Nussbaum Samuel, Pap Rudolphe, Wasserstrom Sándor, Blum Zsigmond és az ifjúsági szervezetek képviselői fogadták, akiknek részéről dr. Bárdos Imre meglehetősen üdvözítő beszédet mondott Levinnek. Levin köszönetet mondott a szép fogadtatásért, majd Levin a Rimanóczy-vendéglőbe hajtatott, ahol sajtófogadtatás volt, melyen a nagyváradai sajtó összes képviselői megjelentek. Este a Passage mozgóban Levin zsúfolt terem előtt tartott beszédet. Az estély Nussbaum Samuel nyitotta meg, aki a Jewish Agency és a Zs. N. Sz. nevében üdvözölte Levin. Levin lelkes óváció közepette emelkedett szólásra. Ismertette az asszimiláció történetét. Beszél a francia asszimilációról, amely a Dreyfus-perben végződött, majd részletesen ismerteti a zionista mozgalom problémáit. Levin hatalmas beszédét lelkes ünnepléssel honorálta a közönség.

Orvosi hír. Dr. Salamon Miklós, a Charité szanatórium volt orvosa. Szilágységhelyen orvosi rendeléseit megkezdte.

Litvinov visszaérkezett Moszkvából. Londonból jelentik: Litvinov orosz külügyi népbiztos visszaérkezett Moszkvába. A népbiztos azonnal jelentkezett Sztalinnal, aki előtt ismertette Grandival és Curtiussal folytatott megbeszéléseit.

Jókedvünk. munkaképességünk sokszor attól függ, hogy reggel alaposan kitisztultak-e beleink. Vegyen be orvosának receptjére — este 2-3 szem Artin dragéet.

December 8-án a törvényszék, december 9-én a tábla tárgyalja a Cur Sálom rágalmazási perét. Ismeretes, hogy Weiszborg Hájim doktor, mint hogy a törvényszék végzése útját állta a bizonyítási eljárásnak, a tárgyalás után az Ellenzékben megjelent cikkek miatt rágalmazás miatt új sajtóperet indított Gara Ernő ellen. Ennek a pernek a tárgyalását december 8-ára tűzte ki a törvényszék. A tábla pedig december 9-én fogja tárgyalni Weiszborg doktornak a törvényszék ismeretes ítélete ellen beadott fellebbezését. Ilyenformán a vádlottak számára végre elérkezett az ideje annak, hogy sokat hangoztattott bizonyítékaikat a bíróság elé tárják.

MÁR CSAK

18

nap van december 21-ig

A kolozsvári mentők készpénz-sorsjátékának huzási napjaig!

100 leivel 3,450.000 lejre játszik

1,000.000

Sorsolási eredményről hivatalos nyelereményjegyzék

Főnyeremény:

Lej készpénzben

Sorsjegyek az ország minden városában kaphatók: Bankokban, piaci árusoknál, tözsdeknél, fodrász- és más üzletek helyiségekben, ügynököknél stb. Sorsjegyek rendelhetőek: 117 lej előzetes kiküldése ellenében: Központi sorsjegyiroda Cluj-Kolozsvár, Str. Memorandului 16. szám. — Telefon: 833. sz.

Feljebbvalóit vádolja a sikkasztással vádolt tüzérfőhadnagy

Azzal vádolja ezredesét, hogy megszervezte

Cluj-Kolozsvár, december 2. (Az Uj Kelet tudósítójától). A hadbírósa előtt folyó tárgyalás, amely Stefanovic őrnagy és Fanescu főhadnagy sikkasztási perében folyik, érdekes szenzációkban bővelkedik. A tárgyaláson eddig a vádiratot olvasták fel, a vádlottak kihallgatása csak ma történt meg. A vallomások rendkívül érdekes részleteket tartalmaznak.

Stefanovic őrnagy vallomása a legteljesebb tagadás. A hatvanhét vádpontot egyenként igyekezik megcáfolni, illetőleg kibújni a kötelezettség alól, anná érdekesebb azonban Fanescu főhadnagy kihallgatása. A főhadnagy elmondja, hogy 1920-ban jött ki a tiszti iskolából és osztották be a tizenötödik divízió egyik tüzérezredébe. Három hónap múlva a tapasztalatlan fiatal tiszteket már az ezred élelmezési osztályának vezetésével bízták meg. Potache kapitány és Anastasiu alezredes, közvetlen felelősök tanítgatták új beosztásában. 1922 júniusában Potache kapitány, aki a könyvek átvizsgálásával volt megbízva, magához kérte a főhadnagyot és kijelentette, hogy az ellenőrzés alkalmával huszezer lej hiányt tapasztalt, egyben utasította a főhadnagyot, illetve az akkor

még hadnagyot, hogy a hiányzó pénzt huszonnégy óra alatt teremse elő. Huszonnégy óra múlva azonban a Potache kapitány által felfedezett hiányzó összeg már százezer lejre emelkedett és a kapitány nem akarta átvenni a hadnagyot a huszezer lejes kártérítést, hanem százezer lejt követelt. Ekkor Fanescu táviratozott édesapjának, aki eladva lakásberendezésüket, megküldte a százezer lejt. Ebből nyolcvanezer lejt Potache kapitány be is utalt a tizenötödik divízió parancsnokának, Popovic tábornoknak, de huszezer lejt — ahogy a vádlott mondja — zsebre tett. Ezenkívül a vallatás során Fanescu főhadnagy azt erősíti, hogy mint élelmezési tisztteljesen Potache kapitány és Anastasiu alezredes terrorja alá került. Így egy alkalommal az alezredes arra kényszerítette, hogy hatvanhétézer kiló zabot küldjön el a divízió számlájára az alezredes egyik rokonának.

A hadbírósa természetesen jegyzőkönyvet vett fel Fanescu főhadnagy különös vallomásától és ha ezt a tanu-vallomások és az erre vonatkozó periratok is megerősítik, úgy valószínű, hogy számos magasrangú katonatiszt kerül rövidesen a vádlottak padjára.

Messzeugázó kommunista összeesküvést leplezték le Perzsiában. Londonból jelentik: A Press Association teheráni jelentése szerint Perzsiában messzeugázó kommunista összeesküvést leplezték le. Mintegy ötszáz kommunista ügynököt vettek őrizetbe. Legtöbbjük idegen és sok közülük amerikai utlevéllel érkezett Perzsia területére. A British United Press teheráni távirata szerint megállapított nyert, hogy a kommunista összeesküvésnek Anglia ellen irányuló céljai is voltak.

Megnyílt a zágrábi állatkiallítás. Zágrábból jelentik: A zágrábi mintavásár őszi állatkiallítása szombaton reggel nyílt meg ünnepélyes külsőségek között. A mintavásár fajbaromfi osztályán több mint kétszáz kiállító mutatja be állatait, az ország minden részéből. Külön csoportba került a nemes házityulak és az énekesmadarak kiállítása. Igen érdekes az ezüstrókatenyészet bemutatása, amit Szlovéniában honosítottak meg a múlt évben és ezuttal Zágrábban állítják ki a tenyésztők drága, egzotikusprémie állataikat. Vasárnap egy napig tartó kutyakiállítás volt.

Tevfik Rüdzi bej bulgáriai tárgyalásai. Szófiából jelentik: Tevfik Rüdzi bej török külügyminiszter a bolgár fővárosba érkezett és utána azonnal érintkezést keresett Buroff bolgár külügyminiszterrel. A két külügyminiszter politikai eszmecserét folytat és a mai nap folyamán aláírja a két ország közötti barátsági döntőbíráskodási szerződést.

Eljegyzések. Klein Milike és Lázár Áron Cluj jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Dr. Becker Róza (Braila) és Grünfeld M. Lőrinc (Cluj) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Benyovits Sándor Marosujvár eljegyezte Biró Pannit Nagyváradról. (Minden külön értesítés helyett.)

Munkanélküli kölesönt bocsátanak ki Amerikában. Washingtonból jelentik: A szenátus gazdasági bizottsága javaslatot készített egymillió dolláros prosperity kölesönt megszavaztatása érdekében. A kölesön segítségével munkanélküliek részére új munkaadalmakat akarnak teremteni.

A Haggibbor folyó hó negyedikén, esütőtökön este vacsora keretében avatja fel a Str. Bratianu (Király uca) 28. szám alatti új klub-otthonát, amely lyel végre sikerült tető alá juttatni a kolozsvári zsidó sportegyesületet. Ugyancsak új klub-otthonában rendezi meg a Haggibbor első teadélutánját, amely iránt máris nagy érdeklődés nyilvánul meg.

TÖNKREMENT BECSI SZÍNHÁZ. Bécsből jelentik: A színházváltásnak itt is megvan az első áldozata. A Rotherurmstrasseban levő Kammerpiel elséjén bezár, mert az igazgatóság költséges életmódja válságba kergette a színházat. Az új igazgatónak Palásthy Irén férjét, Bartsch amerikai színházkiadót emlegetik.

NAPRÓL-NAPRA

A londoni Hyde parkban éjszakai összetűzések voltak csavargók és rendőrök között. A tömeg meg akart rohanni egy rendőrállomást, de a karhatalom erősítéseket kapott és gummitokkal szétverte a rendetlenkedőket. A közelharcban öt rendőr megsebesült. Néhány rendbontót letartóztattak.

A Press Association madrasi jelentése szerint a délkeletindiai partvidéken és Ceylon szigetén pusztító szélvihar dühöngött. Madrasban a házak száza semmisültek meg a külvárosokban. Az országutakon a közekedés sok helyütt lehetetlenné vált. A telefon- és táviróösszeköttetések megsemmisültek. Az emberáldozatok számát több mint háromszázra teszik.

Tyrell párizsi angol nagykövet holnap angol kitüntéseket ad át Nagy-Britannia kormánya képviselőiben Párizsban azoknak a francia alattvalóknak, kik az R. 101. léghajó katasztrófája alkalmával ünfeláldozóan részt vettek a sebesültek biztonságba helyezésében.

A Times washingtoni távirata szerint kommunizmus elleni parlamenti bizottság elnöke, Fish az Egyesült Államokban élő kommunisták számát 300 ezerre becsüli. Közülük több mint száz ezer Newyorkban él. A parlamenti bizottság javasolni fogja, hogy a jövőben csak olyan beutazóról kapjon engedélyt a beutazásra, aki megelőzően hűségesküvet tesz az amerikai alkotmány tiszteletében tartására. Ezáltal remélik, hogy a kommunisták száma nem fog növekedni.

Ottawából jelentik, hogy az alaszakai partvidék közelében lévő Jégsgzigeten egy kutató expedíció 42 láb hosszú eddig ismeretlen öslény tetemet találtak meg jégbefagyva, majdnem teljesen ép állapotban. Az érdekes tudományos leletet hűtőköszülékben viszik a legközelebbi tudományos intézetbe.

A Reuter távirati iroda jelenti a panamai Colonból, hogy a Ludwigshafen gőzösön támadt tüzet sikerült eloltani. A hajó biztonságba helyezték utasai újra elfoglalhatták helyeiket a gőzösön. A Ludwigshafen kísérőhajó a kikötőig követte.

Buenos-Ayresből jelentik, hogy Irrigoyen volt argentinai elnököt Martin Garcia szigetére szállították. A sziget az argentinai flotta egyik bázisa. Az elnök sorsáról a törvényhozás fog végleg dönteni. Irrigoyen hívei remélik, hogy a volt elnök engedélyt kap az Európába való távozásra.

KREUGER JUGOSZLAV VILLAMOSÁGI VALLALATOKAT VÁSÁROL. Belgrádból jelentik: A lapok feltűnést keltező cikkekben számolnak be arról, hogy Kreuger, a svéd gyufafütröst vezető nagyban érdeklődik a jugoszláv villamosági vállalatok iránt. Különösen a szabadkai, újvidéki, obecsei és vranjevi villamosközpontot szeretné megvenni. A vételárként 90.000 dollárt emlegetnek. Kreuger Újvidéken villamos centrálé felépítését tervezi, amely az egész Vajdaságot ellátná árammal.

Miliciát állít fel a braziliai kormány. Rio de Janeiróból jelentik: A braziliai kormány olasz mintára miliciát állít fel, amelyet „Októberi légio” néven szándékozik megalakítani.

Agyonlőtte egy párizsi színésznő a barátját. Párizsból jelentik: Szombaton éjjel véres feltékenységi dráma játszódott le az Avenue de l'Opera-en. A forgalmas utcán csukott autó robotgott, amelyből hirtelen revolverlövés, majd éles sikoltás hallatszott. Megalapították, hogy Rachel Mary 21 éves színésznő az autóban rálőtt barátjára, Fernando Heurteur ismert filmvállalkozóra, akit a golyó szíven talált és azonnal megölt. A rendőrségen a fiatal leány feltékenységgel indokolta meg tettét. Letartóztatták.

KÖZGAZDASÁG

Hatmillióról 10 millióra emelte fel alap-tőkét a Mercur Roman Rt.

Dr. Zigre Miklós és Stern Simon nyilatkozata

Oradea—Nagyvárad, december 2. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A nagyvárad Mercur Roman Rt. vasárnap délelőtt a Ghillányi uca 5 szám alatti helyiségben rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen eddigi hatmillió alaptőkéjének tízmillióra való felemelését határozta el. Az alaptőkeemelés, amely nagyobb tranzakcióval kapcsolatos, a nagyvárad piacon nagy meglepéssel vették tudomásul. Dr. Zigre Miklós volt államtitkár elnöke mellett zajlott le a közgyűlés, aki a teljes számban megjelent igazgatósági és felügyelőbizottsági tagokat üdvözölve bejelentette, hogy a Mercur Roman Rt. hatmillió alaptőkéjét tízmillióra emeli fel. A bejelentést a megjelentek nagy lelkesedéssel tudomásul vették.

Ezután az igazgatóság és felügyelőbizottsági tagok megválasztására került a sor, amelynek során a Mercur Rt. új igazgatósága a következőképpen alakult: igazgatósági elnök: dr. Zigre Miklós. Alelnökök: dr. Nemes Simon kolozsvári szenátor és Leichner József szücs Nagyvárad. Az igazgatóság tagjai: Stern Simon, Lugoseanu Ioan volt mi-

Koncentráció előtt a belga banküzletek. Brüsszeli jelentik: A belga bankok koncentrációjának folyamata előre halad. A Comptoir Peemans, a Belgofina, az Interbel és a Banque Belgo-Helvetique fuzionálni fognak. Az új alakulat neve: Comptoir Peemance Trust Industrial et Foncier. A bank alaptőkéjét felemelik 25 millió frankra.

Új világbank alakult. Newyorkból jelentik: A Wallstreetből szerzett értesülések szerint a közeli hetekben Bazelen az európai bankok elnökei, akik között ott lesz a Federal Reservebank newyorki elnöke is, tervezetnek nyújtanak be egy világbank felállítására érdekében. A világbank mint nemzetközi clearing intézet fog működni abból a célból, hogy a különböző országok aranyfluktuációját a legminimálisabbra csökkentsék.

Háromnapos munkahét az amerikai autógyárakban. Newyorkból jelentik: Néhány newyorki autógyár vezető-

niszterelnökségi államtitkár, N. Vasilesen, Freundlich Hermann, Klein Jakob, Hitter Lajos, Hitter Zsigmond és Hitter Elek. A felügyelőbizottság tagjai: Anghelescu ügyvéd, Mezei, az Agrártakerek igazgatója, Bleicher Simon, Klein Mór, Leichner Béla és Stern Mór.

A közgyűlés után az Uj Kelet munkatársa beszélgetést folytatott dr. Zigre Miklóssal, aki kijelentette, hogy a Mercur Roman Rt. megalakulását és részvényátvételét rendkívül nagy jelentőségű eseménynek tartja, mert a Mercur Rt. tudja helyezni az egész biharmegyei bor- és gyümölcstermést és a bor- és gyümölcspalínkat exportálni is tudja.

Stern Simon vezérigazgató a következőket mondja:

— A Mercur Roman Rt. olyan vállalat, amelynek nincs reklámra szüksége. A részvényirtársaság szférájába olyan komoly érdekeltségek tartoznak, amelyek önmagukban is garantálják a részvényirtársaság stabilitását és fejlődési lehetőségeit. A Mercur Rt. kifejezetten kereskedelmi vállalkozás, amely csak kereskedelmi ügyleteket bonyolít le.

sége elhatározta, hogy bevezeti a háromnapos munkahetet. A példát a közeli hetekben követni fogják az Essex Chrysler és más gyárak. Az új munkarend oka az amerikai autótérmelésnek az utóbbi években való erős visszafordulása. Ez év októberében az Egyesült Államokban 112.210 kocsi gyártottak, szemben a 320.441 kocsival, ami 1929 októberében került ki amerikai autógyárakból.

Összehívták a brüsszeli cukorkonferenciát. Brüsszeli jelentik: Az elmúlt napokban bizonytalanná vált a brüsszeli nemzetközi cukorkonferencia. Most azonban az akadályok elhárultak, úgy, hogy december 4-én a konferenciát mégis meg fogják tartani. Minden valószínűség szerint a cukortörzst tartamát meg fogják újítani újabb öt évre. A kubai és jamaikai cukortermelőkön kívül résztvesznek a tanácskozáson a belga, a német, a lengyel, a magyar és a csehszlovák termelők is.

A jó tündér egyelőre szerdán és csütörtökön van műsoron s ezekre az előadásokra máris tömegesen fogytak a jegyek.

Csak ma kezdé árusítani a Magyar Színházi főtéri elővételi pénztára (Ellenzék könyvkereskedés) a

CSODABÁR

jegyeit, de az első előadás jegyeinek tekintélyes részét előjegyzések után máris lefoglalták. Ezt az egészen rendkívüli érdeklődést igazán meg lehet érteni. A közönség a külföldi lapok híradásaiból jól tudja, hogy a

CSODABÁR

forradalmat hozott az operett és revüirodalomban, szétvetette a megszokott színpadi kereteket s a közönséget is a színdarab szereplőjévé tette. Az előadás nagyrészt a nézőtérre folyik le, amelyre nem lehet majd ráismerni, hiszen az egész színházat teljesen átalakítják a

CSODABÁR

előadásaira. A nézőtérre felszedett széksorok helyén, magas parketten, káprázatosan megvilágított emelvényen folyik az előadás, amely azért kiterjed a színpadra, az erkélyre, a foyerre, sőt az uccára is. Aki már látott világvárosi bárt, megfogja állapítani, hogy a

CSODABÁR

kolozsvári kiállítására felveszi a versenyt a legelőkelőbb párizsi mulató-

helyekkel is. Az egész előadás hangulata rendkívüli lesz, a színes körték, hólapdák, léggömbök, tarka lámpák ezrei, a konfetti, szerpintincsomagok tizezrei, a nézőtérre, színpadon, páholyokban elhelyezett terített asztalok, a pezsgő, a bárítalok, a mámorító jazz-muzsika, a színésznők és görők káprázatos toalettjei a

CSODABÁR

előadásait igazi szenzációvá teszik. Nem csoda, hogy mindenki látni akarja ezt a páratlan produkciót, amelyet Horváth Árpád rendez s amelyben az énekes és prózai együttes teljes egészében megjelenni a közönség előtt. Az asztaloknál pedig Erdély előkelőségei, írők, művészek adnak egymásnak találkozót.

Siessen, váltsa meg jegyét valamelyik előadásra jóelőre, mert az esti pénztárnál már nehezen fog helyhez jutni. Biztos, hogy az első előadásokra egy-két nap múlva nem lehet helyet kapni!

A MAGYAR SZÍNHÁZ MŰSORA

A hétköznapi előadások este félkilenc-kor kezdődnek.

Szerda: A jó tündér. (Molnár-vigjáték, másodsor. 18. B. bérlet. Ssz. 81.)
Csütörtökön: A jó tündér. (Molnár-vigjáték, harmadsor. 20. A. bérlet. Ssz. 82.)

Pénteken: A csodabár előkészületei miatt nincs előadás.

Szombaton: Csodabár. (Nagy látványos revü, az éjjeli életből, nézőtérre és színpadon. Rendezi Horváth Árpád, mint vendég.) Mérsékelt emelt helyárakkal. 15. Premier-bérlet. Ssz. 83.

Vasárnap d. u. 6 órákor: Csodabár. Rendes helyárakkal. Ssz. 84.

Vasárnap este 9 órákor: Csodabár. Bérlet-szünetben. Mérsékelt emelt helyárakkal. Ssz. 85.

Hétfő: Csodabár. Rendes helyárakkal. 19. B. bérlet. Ssz. 86.

Kedd: Csodabár. 21. A. bérlet. Ssz. 87.

Egész héten: Csodabár.

Elővételi jegypénztár: Ellenzék könyvkereskedés, Fótér.

A MAGYAR SZÍNHÁZ MOZI MŰSORA

Hétfőn, kedden és szerdán 3, 5 és 7 órákor: Nagy kettős műsor: Lángol az ég, dráma 7 felvonásban, a főszerepekben James Murray és Helene Costello, továbbá Newyork rejtelméi, kalandos történet 7 felvonásban, a főszerepekben: George Bancroft, Olga Baclanova és Betty Compson. Helyárak 20 és 10 lej.

A Román Opera műsora

Szerdán, 1930. december 3-án: Janesi és Juliska. (Hansel és Gretel).
Pénteken, 1930. december 5-én: Hoffmann meséi.

Vasárnap, 1930. december 7-én: Janesi és Juliska. (Hansel és Gretel).

Hétfőn, 1930. december 8-án: Szevillai borbély. (Niculescu-Bassu, a bukaresti Román Opera tagjának közreműködésével).

RADIO MŰSOR

Idő: KÖZEP-EURÓPAI
Szerda, december 3.

Bukarest. 12: Grammfón. 12.30: Hírek. Grammfón. 16: Rádiózenekar. Gangelberger, Strauss János, Amadei, Csajkovszkij, Cilea, Rusconi, Gounod művei. 17.30: Rádiózenekar. 19: Grammfón. 19.30: Francia nyelvoktatás. 20: Hegedűhangverseny. 20.30: Felolvasás. 20.45: Dárest. 21.15: Zongora. hangv. 21.45: Hírek.

Budapest. 9.15: A m. kir. Allamendörtség zenekarának hangversenye. 9.30: Hírek. 12: Déli harangzó az Egyetemi templomból, időjárásjelentés. 12.05: Hangverseny. 12.25: Hírek. 1: Pontos időjelzés, időjárásjelentés. 2.30: Hírek. 3.30: Morse tanfolyam. 4: Ifj. Hegedüs Nándor novellái: 1. A vihar. 2. A béka. 4.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. 5: „Az átöröklésről”. Kempelen Béla előadása.

5.25: Az Első Budapesti Citerakör hangversenye. 6.30: Olasz nyelvoktatás. 7: Rádió amatőrpósta. 7.25: A m. kir. Operaház előadásának ismertetése és az előadás színlapjának felolvasása. 7.30: A m. kir. Operaház előadásának közvetítése. Musszorgszkij: Boris Godunov. Az előadás után: A m. kir. Mária Terézia I. honvédegyalozred zenekarának hangversenye. Majd 8 óra 1 óráig: Bura Sándor és cigányzenekarának hangversenye.

Bécs. 19.35: Mendelssohn dalok. 20.30: Tarkaest. 22: Orgonahangv.

Berlin. 21.10: Négyes.
Frankfurt. 20: Énekkar.

Csütörtök, december 4.

Bukarest. 12: Grammfón. 12.30: Hírek, időjelzés. 16: Zenekar. 18: Rádiógyetem. 19: Grammfón. 19.30: Angol lecke. 20: Szimfonikus hangv. Cherubini, Albeniz, Csajkovszkij művei. 21.15: Zenés szkeccs. 21.45: Hírek.

Budapest. 9.15: Grammfónhangverseny. 9.30: Hírek. 12: Déli harangzó az Egyetemi templomból. Időjárásjelentés. 12.05: A Mandits szalonzenekar hangversenye. 1: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. 4: Rádiógyetem. Utána: Pontos időjelzés, időjárásjelentés. 5.10: A földművelésügyi minisztérium előadása — 6.30: Lendvay István előadása. 6.30: Az Operaház tagjaiból alakult zenekar hangversenye. 7.15: Békeffy-est. — 8.05: Telehold Istambul felett. Felolvasás. 8.30: Orgonahangverseny. — Utána: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. Majd: Cigányzene.

Bécs. 22.40: Korgold zenekar.
Stuttgart. 20: Verdi opera.

Varsó, Kattovitz. 20.15: Zenedarabok.

Poznan. 20.30: Szopránének és zongorajáték.

Milánó. 20.50: Donizetti: Don Pasqual e. operája.

Róma. 20.50: Mascagni: Fritz barátunk e. operája.

Osló. 20.30: Hangv.

Toulouse. 22: Massenet: Manon e. operája.

Apró hirdetések

Figyelem!
Nagy zálogházi árverés december hó 8-án Calea Victoriei 16.—25. számok alatt. Az árverés napján hosszobbitani nem lehet. Igazgatóság.

فستولت ليهابست بآرميلين مينييسه بن سولالامون، Oradea, Francia sor 12
Intelligentes jüdisches kinderliebendes Mädchen zu zwei Kindern 3—5 Jährig nach Bistrita gesucht. Offerte an Fuchs Samuel Oradea, Piata Mihai Vitteazul 11.
Antik butorok és perzsaszőnyegek minden elfogadható áron eladó. Arta, Str. Avram Iancu 3.
Fiatal kalapossegéd, önállóan dolgozik állást keres. Bálint Mihály Huedin. Vágóhid uca 4/2.
Teljesen különbejáratu szép butorozott uccai szoba fürdőszoba használatl azonnal kiadó. Ötvös uca (Str. Gen Berthelot) 25.
Zálogházi árverés lesz most hétfőn, december 8-án reggel „Brasoveana” zálogház r. t. Cluj, Calea Victoriei 5.
Fűszerüzlet lakással együtt azonnal kiadó Nagyenyeden Alsóporond uca 25. Értekezhetni ugyanott, vagy Péntek Eleknel Déván.
MOST JELENT MEG:
Mentő csillagok a zsidó éjszakában
Izsák Arnold novellái és elbeszélései
Ára 80 lej
KAPHATO AZ UJ KELET KÖNYVOSZTALYÁBAN

XIII. EV
1930. december
5691 Ft

400
Disz

A f
nép

Két esztendő
zeti parasztpár
állhatatlan ere
dalszekerén bev
senki se hitte
rövid idő eltelt
jon a párt ko
már egy interv
tét. Mert lénye
tojanának eszé
ményét a politi
déseiről egy el
mindenki meg
hogy ez a nyila
maga után kell
lemondását. És
hogy egy olya
amelyet papiro
parlamentit több
ta képet alkoth
a hosszú utról.
rasztpárt rövid
alatt a tíz éves
mas befeljesítő
mai válságáig n

A válság pill
kormány hivat
ki arról, hogy
uralkodó bizalm
faktatja munk
pártok és az ő
közreműködésér
hivatalos közl
től mélyen külö
a megváltozott
politikai helyz
dóvel előzett a
ményét maga n
paraszt odáig
madta a régens
kedett eleget te
gának. Akkorib
bizalmáról besz
párt hivatalos
Egy olyan kény
kérdésben, mint
lásának problé
tanem egy out
szégyent az orszá
álláspontot és a
biztonsággal be
változásról, min
a kormányának
mi beleszólása
miniszterelnök
kódó előtt lemo
kipróbálja az ur
élt nyerhesse a k
életének még há
romszor járt a k
on a királyi pal
ső esti órákban
hivatalos komm
tatta a nemzeti
a korona még n

De nem is tör
hiszen a Mirone
előtt még egy fá
adat vár: a jövő
szavaztatása. A
de különösen an
egyre inkább szá
ma, akik azt kö
tegye magát a k
lásával teljesen
közvéleménye el
ellenzék sanciai
ségéből azt a k
hető. Amidőn m
lett távozni a k
lyiek azt kívánt
vállaljon szolida
vesse őt a szám
azonban végül e
színtek még tót
személyéért nem
szabadon választ